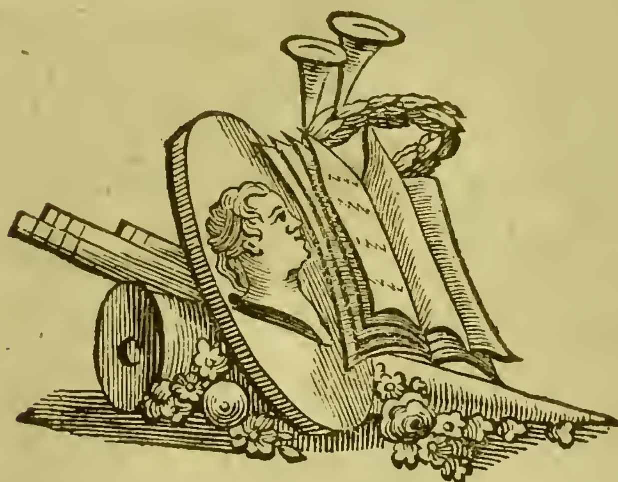
HISTORIA SECTAE MEDICORVM PNEVMATICORVM

AVTORE

IOANNE CAROLO OSTERHAVSEN

M. D.

ALTORFII

TYPIS I. P. MEYERI, ACAD. TYPOGR.

1791.

PRAEFAMEN.

Poſt HIPPOCRATIS, diui ſenis, tempora, qui primus medicinam in artis formam redegit, experientiam cum ratione coniunxit, cuius ſcripta, diurna nocturnaque manu uerſanda, ad hodiernum usque diem medicis normam praebent, quali modo obſeruationes in aegrotantibus ſint inſtituendae, quem, ſi quidam, pauci medicorum adſequuti ſunt, ſuperauit nullus, medicina in duas ſectas eſt diducta, medicorum Empiricorum et Dogmaticorum. Qui rationalem medicinam profitebantur, notitiam cauſarum abditarum, euidentium ac actionum naturalium commendabant, anatomes ſtudio operam dabant et experientiam et uſum, ratione ne-

glecta, mancum et insufficientem esse, affirmabant. Empirici contra euidentes tantum morborum causas, ut necessarias amplexi, contemplatione omni posthabita, subtilioribusque inuestigationibus contemtis, usum tantum et experientiam ad artem ualere statuerunt. His sectis, quarum utraque HIPPOCRATIS uestigia se premere, illumque esse suum conditorem adserebat, accessit tertia, Methodica, autoribus ASCLEPIADE eiusdemque discipulo THEMISONE, quae abditas causas parui faciens, communia tantum morborum intuebatur, eorumque tria genera, unum adstrictum, alterum laxum, tertium mixtum esse, affirmabat. Hae sectae primas inter medicos priscos partes tenebant, magnumque nomen sunt adeptae. NERONIS tandem seu VESPASIANI Imperatorum temporibus alia secta, eaque non ignobilis, (quae uero uix diu floruit) minus a Dogmaticorum placitis, quam ab Empiricorum recedens, rationem quippe et philosophiam in arte adhibens, ortum duxit, medicorum nimirum Pneumaticorum, de cuius

cuius origine, fatis, doctrinis, conditoribus fautoribusque hic differere, mihi propofui, qua in re Praeceptorem optimum Fautoremque, quem ad cineres usque, ceu patrem filius, pia mente, colo, Ill. ACKERMANNVM habui autorem, qui confiliis ac libris benigniffime me adiuuit, ob quod aliaque magna, in me collata beneficia, publice gratiffimi erga Tantum Virum animi tefferam hic depono:

Si fpiro et placeo, quod placeo Tuum erit haud meum.

Non riuulos fed fontes, ad hiftoriam huius fectae defcribendam adiui, et ex ipfis haufi, de quibus lectoribus rationem reddam. GALENVS, omnia quae ad fua usque tempora, non in medicina tantum, fed fere in pluribus aliis fcientiis cognitu digna erant, complectens, primus de Pneumatica fecta et doctrinis Pneumaticorum medicorum nos fecit certiores. Omnibus itaque, quae reliquit fcripta, et quae ei adfcribuntur, (non enim, poft tantam, qua per tot faecula floruit auctoritatem, hodie adhuc plane certum eft, quos fcripferit

libros, quosque alii ſuis operibus appoſuerint) attente ac diligenter perlectis, paſſim in iis, quae ad ſectam Pneumaticorum pertinent, diſperſa collegi et in ordinem quendam redegi. GALENVS ipſe quidem, in addiſcendis Pneumaticorum medicorum doctrinis, Pneumatico medico praeceptore uſus eſt [a]), bene uero perſpiciens ſectas tantum commoditati ac pigritiae fauere, litterarum autem progreſſibus eſſe impedimento, nulli ſectae amicus erat [b]): eamque ob cauſam nec aliorum, nec Pneumaticorum medicorum numero ſeſe inſeruit, etſi uiros huius ſectae ſemper fere non ſine magna laude memoret, et optimis probatiſſimisque ſui aeui medicis adnumeret. Non quidem ſilentio eſſe praetereundum exiſtimo, illum ualde quoque eos nonnunquam uituperaſſe, et obſcuras abſurdasque eorum ſententias, publico in ſuis operibus ueluti riſui expoſuiſſe, cuique rei pulſuum

ac

a) *Galen.* Lib. I. de Element. cap. VIII. ed. Chart. T. III. pag. 16.

b) *Galen.* Lib. III. de loc. affect. ed. Chart. T. VIII. pag. 426. et *Eiusd.* Lib. de dignoſcend. ac curand. animi morb. cap. VIII.

ac dolorum doctrina, e mente Pneumaticorum, quam in hoc opere meo proposui, exemplum praebet. Sed uix ubique acriter in eos animaduertit GALENVS, ut illos in libris suis taxatos interdum, subinde non sine aliqua laudis particula citatos, saepissime laudatos maxime inuenias, eumque de iis cogitasse credas, quae HORATIVS expressit:

ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cauit natura.

Medicorum quoque, qui post GALENVM uixerunt, libros diligenter euolui ac consului, ORIBASIVM nimirum, NEMESIVM, CAELIVM AVRELIANVM, AETIVM, ALEXANDRVM TRALLIANVM, PAVLVM AEGINETAM, NICOLAVM MYREPSVM, et IOANNEM ZACHARIAE filium seu ACTVARIVM, qui omnes quaedam fragmenta ex Pneumaticae sectae addictorum medicorum scriptis, sed ad doctrinas ipsius sectae illustrandas parum facientia, seruarunt. Scriptores, qui nec sectam, nec ui-

ros illi addictos memorarunt, quorumque libros frustra perquisiui, sunt: CORNELIVS CELSVS, SCRIBONIVS LARGVS, RVFVS EPHESIVS, EROTIANVS, PLINIVS, QVINTVS SERENVS SAMONICVS, MARCELLVS EMPIRICVS, THEOPHILVS ac DEMETRIVS.

Libris horum uirorum perlectis, omnibusque in iis, ad sectam Pneumaticorum pertinentibus, collectis, ad historiam huius ipsius sectae describendam me accinxi. Nullum recentiorum de ea litteris mandantem, consului, ne praeoccupatus munere fungerer; sed, labore iam peracto, demum eorum scripta euolui et hoc modo facile intellexi, quae falsa, quae vera dixissent et non pauca ad illa, uix multa uero ad haec pertinere, non sine dolore quodam perspexi. Viri autem eruditissimi OTTO BRVNNFELS c), PASCHALIS GALLVS d), PETRVS CASTELLANVS e), HER-

c) Catalogus illustrium medicorum siue de primis medicinae scriptoribus. Argent. 1530. pag. 24. et 35.

d) Bibliotheca medica, Basil. 1590. pag. 8. 33. 38. 126. 285.

e) Vitae Illustrium Medicorum, qui toto orbe ad haec usque tempora floruerunt. Antvverp. 1618. pag. 96. 102. 128.

HERMANNVS CONRING f), DANIEL CLERICVS g), IO. CONR. BARCHVSEN h), IO. WIGAN i), IO. HENR. SCHVLZE k), G. STOLLE l), CHRIST. GVIL. KESTNER m), G. MATHIAE n), ALB. DE HALLER o), de secta Pneumaticorum eiusque asseclis in libris suis mentionem fecerunt. Sed, saepe me tantis uiris non potuisse adsentiri, declaro fideliter atque publice, quippe non semper ἀκρίβειαν fidemque historicam in ea secta

f) Introductio in uniuersam artem medicam. Hal. 1716. pag. 18.

g) Histoire de la Medicine. Amstel. 1723. II. P. Liv. IV. Sect. II. cap. II. pag. 504—507.

h) Historia Medicinae. Amstel. 1710. pag. 266—282.

i) De ARETAEI Secta, editioni suae ARETAEI Oxon. 1723. praefixa, pag. XVIII—XXII.

k) Compendium Historiae medicinae. Hal. 1741. pag. 330—338. et pag. 353—355.

l) *Anleitung zur Historie der medicinischen Gelahrheit in dreien Theilen. Jen.* 1771. pag. 61—64. et 527.

m) *Medicinisches Gelehrten-Lexicon. Jen.* 1720. pag. 12. 49. 59. 396. 473. 841. et *Kurzer Begriff der Historie der medicinischen Gelahrheit. Halle* 1743. pag. 203. 204. 214.

n) Conspectus Historiae Medicorum chronologicus. Goetting. 1761. pag. 15.

o) Bibliotheca Medicinae practicae. P. I. pag. 190. 192.

secta describenda, meo quidem iudicio, secutis: u. g. de uocis πνεῦμα significatione omnes fere haesisse mihi uidentur, et aërem cum spiritu Stoicorum saepe permutasse, quod CLERICVS quoque, optimus caeteroquin scriptor, in pulsu ad Pneumaticorum mentem definiendo manifeste fecit p). Spiritus enim in arteriis contentus, non illa animae mundi particula, nobis innata, sed aër est, quem in his uasis adesse, caeteri quoque medici affirmabant: πνεῦμα quoque, quod in ARETAEI scriptis occurrit, aër tantum est, quod Sect. III. paragraph. 1. demonstrauimus. Nec dogmata Pneumaticorum ullus horum scriptorum bene exposuit, nisi forte IO. CONR. BARCHVSEN excepto, cuius in dogmatum

p) Hist. de la Medicine P. II. Liv. IV. Sect. I. cap. II. p. 505. On peut seulement recueillir de la definition qu'il donnoit (*Athenée*) du *pouls*, qu'il croyoit que cet esprit fût une substance qui pouvoit être plus, ou moins étenduë, ou resserrée. *Le pouls*, disoit-il, *n'est autre chose qu'un mouvement, qui se fait par la dilatation naturelle, et involontaire de* l'esprit, *qui est dans les arteres, et dans le coeur; lequel esprit, se mouvant de lui-même, meut en même tems le coeur et les arteres.*

tum medicorum ueterum exponendis merita minus iusto cognita uidentur. Dolendum quidem est, quod uir optimus ea, quae e scriptis ueterum medicorum passim collegit, non in ordinem quendam redegit ac elaborauit.

Neminem, si WIGANI tractationem editioni ARETAEI, quae ipso autore proprodiit Oxoniae MDCCXXIII., praefixam uelis excipere, adhuc scio, singulari libro historiam huius Sectae scripsisse. Hoc igitur qualicunque specimine, quantum in ea elaboranda possem proficere, uolui experiri, et primo de conditore sectae eiusque assetclis mentionem feci, deinde doctrinas, ab illis prolatas, enarraui, et tertio scripta, quae secundum nonnullorum mentem, sententias Pneumaticis medicis proprias continere creduntur, recensui et censuram meam qualemcunque de iis exhibui. Studium historiae medicinae semper mihi curae cordique fuit, et me primitias laboris, quem non inuitus suscepi, sed lubentissimus et cum uoluptate quadam, nunc pro-

ferre

ferre poſſe laetor. Annue conanti, Lector beneuole!

Deque meo pauidos excute corde metus.
Da mihi Te placidum; dederis in carmina uires.
Ingenium nutu ſtatque caditque Tuo.

SECTIO PRIMA.

DE ORIGINE ET FATIS SECTAE PNEVMATICORVM HISTORIA LITTERARIA.

§. I.

CONDITOR SECTAE ATHENAEVS.

Sectae Pneumaticorum conditor ATHENAEVS[a]), uir ſummis ſui aeui medicis ualde probatus, patriam Attaliam[b]) Ciliciae urbem habuit; CAEL. AV-

RELIA-

a) *Galen*. Lib. IV. de diff. pulſ. cap. XIV. ed. Chart. P. VIII. pag. 100. et aliis locis.

Hic ſilentio non praetereundem eſſe puto, optimum AEGID. MENAGIVM errorem commiſiſſe, qui in Obſeruationibus ad DIOGENEM LAERTIVM de uitis philoſophorum Lib. V. Ariſtip. Segm. 104. pag. 118. haec habet: *Athenaeus medicus fuit Attaleus hoc eſt Attali ſectator.* Non opus eſſe exiſtimo hanc ſententiam multis refutare, quum tantum uirum hic erraſſe, facile intelligent, qui GALENI libros euoluere uelint, ubi ſemper Ἀτταλέως nominatur, ab Attalia nempe urbe, ex qua natus eſt.

b) *Galen*. Lib. I. de dignoſcend. pulſib. Cap. III. ed. Chart. P. VIII. p. 110.

RELIANVS c) Tarſenſem uocat, ab urbe Tarſo, in eadem regione ſita. De tempore, quo uixerit, ſuamque ſectam condiderit, omnes, qui de eo mentionem fecerunt, ſcriptores ſilent, quod ideo probabili coniectura eruendum eſt. Et primum quidem notandum eſt, COR. CELSVM atque PLINIVM, qui quae in medicina acciderunt notabilia, poſteris tradiderunt, idque eo ſtudioſius, quo magis euentus in medicina aut ſuis aut proximis ipſis temporibus euenirent, ATHENAEVM non memoraſſe, GALENVM uero primum fuiſſe, qui de eo et de ſecta ab eo condita, mentionem fecerit. Temporis, quod inter CORN. CELSVM et GALENVM eſt, interuallo, et quidem imperante NERONE ſeu VESPASIANO eum uixiſſe atque claruiſſe PLINIOque fuiſſe coaeuum, ſuſpicari licet. Ad quam opinionem, quam etiam IO. WIGAN d) et DAN. CLERICVS e) fouent, confirmandam, id facit, quod ARCHIGENES uſus doctore AGATHINO, ATHENAEI, niſi omnia me fallunt, diſcipulo, teſte SVIDA f), TRAIANO Imperatore claruit atque artem medi-

c) Lib. II. Acutor. Morbor. Cap. VII. ed. IO. CONR. AMANNI. Amſtel. MDLV. 4. pag. 74.

d) De Secta *Aretaei* ed. *Aretaei* Oxon. 1723. praefixa pag. XVIII.

e) *Dan. le Clerc* Hiſtoire de la Medecine lib. IV. Sect. I. Cap. II. ed. Amſtel. MDCCXIII. p. 505.

f) *Suid.* Lexic. ſub uoc. *Ἀρχιγένης* ed. KVSTERI pag. 345.

medicam Romae exercuit. I. A. FABRICIVS[g]) autem, cum POSIDONIO philoſopho magnam conſuetudinem fuiſſe ATHENAEO, eiusque et ASCLEPIADIS Bithyni aetate eum uixiſſe, perhibet. Nullius uero ueterum teſtimoniis uir in litterarum orbe celeberrimus nititur, neque temporum iuſtus ordo reſpondet. ASCLEPIADES enim et POSIDONIVS CICERONIS aequales fuerunt, quorum hic alterum medicum et amicum[h]) alterum familiarem ſuum[i]) nominat. Incertum eſt etiam, quo locorum uitam ſuam transegerit ATHENAEVS, ſuamque ſectam condiderit: ſed ſine dubio uixit Romae, quam in urbem his temporibus plurimi docti uiri confluebant, et in qua, quod PLINIVS[k]) praeclare notauit, omnis fere medicina penes Graecos erat. In eadem urbe omnes quoque fere eius aſſeclae floruerunt. Autoritas eius magna fuit inter ſui aeui medicos et laus praeclari medici plurima, quod ex GALENI[l]), rigoroſi medicorum cenſoris, aliorumque omnium libris patet, qui eum non, niſi cum excellentis ingenii et conſummati uſus laude nominant. Nullus quoque e medicis horum temporum aeque uniuerſam

g) Bibl. Gaec. P. XIII. p. 93.

h) *Cic.* Lib. I. Orator. Cap. III. ed. Bipont. P. II. pag. 23.

i) *Cic.* Lib. I. de Finib. Cap. II. ed. Bipont. P. X. pag. 140.

k) *Plin.* Lib. XXIX. Cap. I.

l) *Galen.* Lib. VII. de Method. Medend. cap. III. ed. Chart. P. X. pag. 156.

ſam rei medicae rationem, ac ille litteris, GALENO m) expreſſe notante, mandauerat. Ipſe et ſectatores ſui Stoicorum philoſophiae erant deditin n), et GALENVS CHRYSIPPVM Solenſem ſeu Tarſenſem, philoſophum Stoicum, virum nominis fama celeberrimum ingenioſiſſimumque, proauum huius ſectae appellat o). Prima doctrinarum ſuarum elementa ex hac philoſophia deſumſit, coniungensque philoſophiam cum medicis ſcientiis, quod quidem ſaepius non ſine magno medicinae detrimento factum eſt, et uideri uoluit, et plane fuit medicus, quem HIPPOCRATES Magnus ἰσόθεον dixerat; non corrupit enim medicinam, philoſophia ſua in eam illata, ſed potius ornauit atque amplificauit. Non enim experientia tantum, ſed ratione quoque opus eſſe in medicina, bene perſpexit, eamque ob cauſam methodum quandum, a GALENO p) minime taxatam, in diſponenda atque tradenda ſalutari arte inuenit. Opiniones atque decreta, quorum ipſe autor extitit, quae fuerunt etiam propria ſectae ab eo conditae, et quaenam de elementis, generatione, febre, aliisque cogitauerit atque docuerit, infra exhibebimus atque explicabimus. Dolendum uero eſt, quod

m) *Galen.* Lib. I. de Element. cap. VI. T. III. pag. 15.

n) *Galen.* Lib. III. de diff. pulſ. cap. I. P. VIII. ed. Chart. pag. 63.

o) *Galen.* Lib. II. de diff. pulſ. cap. X. P. VIII. pag. 60.

p) *Galen.* de Arte Medica. Proem. T. II. pag. 196.

quod edax rerum tempus ſcripta tanti viri, in quibus, uti GALENVS notat, ἐπιςημονικαῖς ἀποδείξεσι uſus eſt, conſumſerit. Temporis uero haec iniuria effecit, ut ingenium uiri, qui artem et augendo et eandem in nouam formam redigendo, eximiam nominis famam eſt conſequutus, e ſcriptis ſuis cognoſcere quidem non liceat, utque hac uoluptate, quam aut noua inuenta, aut praeclarius quam antehac dicta, nobis adferunt, deſtituamur. De libris eius, praeter titulos, quaedamque excerpta, quae GALENVS potiſſimum exhibuit, nihil ſupereſt: plurimorum quoque placitorum ſuorum memoria, cum ipſis libris extincta eſt. Septem libros *de Semine* conſcripſit, aut forte plures, GALENVS enim eius *ſeptimum de Semine* q) memorat: libros XXIV *de elementis*, aut plures ſcripſit, *tertii* enim *de Elementis* r) et *libri uigeſimi quarti*, ubi ATHENAEVS tum medicorum tum philoſophorum opiniones de rigoris cauſis confutauerat, GALENVS meminit s), et in libris, quos GALENVS *de Elementis* confecit, eum memorat aduerſus ASCLEPIADEM diſputantem t). Praeter illa, quae in GALENI ſcriptis paſſim extant fragmenta, ſeptem ex ATHENAEI Commentariis capita

 ORI-

q) *Galen.* Lib. II. de Semine cap. I. P. III. pag. 214.

r) *Galen.* Definit. med. Definit. XXXI. P. II. pag. 236.

s) *Galen.* Lib. II. de Symptom. cauſ. cap. III. P. VII. pag. 69.

t) *Galen.* Lib. I. de Element. cap. XI. P. III. pag. 24.

ORIBASIVS [u]) in *Medicinalibus Collectionibus*, et *de aëris qualitatibus* AETIVS [x]) fragmentum exhibent. Alium GALENVS ATHENAEVM, ſcilicet Augurem [y]) memorat, et in ORIBASII libris *Medicinalium Collectionum* MENESITHEVS ATHENAEVS [z]) occurrit, qui uero locus, mea quidem ſententia, uitioſe translatus et ſic emendandus eſt: MENESITHEVS et ATHENAEVS. MENESITHEVS enim non ignobilis medicus fuit ab ATHENAEO diuerſus [a]).

§. II.

THEODORVS ATQVE AGATHINVS, ATHENAEI DISCIPVLI.

Diſcipuli, qui ATHENAEO magiſtro ſunt uſi, THEODORVS ac AGATHINVS fuerunt. Viginti THEODOROS fuiſſe, DIOGENES LAERTIVS memorat [b]), quorum noſter decimus ſeptimus ATHENAEVM habuit praeceptorem. Inter Pneumaticorum

u) *Oribaſ.* Lib. I. Medicinal. Collect. cap. II. IX. XI. Lib. II. cap. LXVII. Lib. V. cap. V. Lib. IX. cap. V. XII. Coll. Steph. p. 206. 209. 234. 263. 366. 368.

x) *Aet.* Tetrab. I. Serm. III. cap. CLXIII. ed. Graec. Venet. apud Aldum 1534. pag. 61.

y) *Galen.* Comment. in Hipp. lib. de acutor. uictu P. XI. pag. 10.

z) *Oribaſ.* Lib. II. Medicinal. Collect. cap. LXVII. Collect. Steph. pag. 234.

a) *Galen.* Lib. VII. Method. Medend. cap. III. P. X. pag. 156.

b) *Diogen. Laert.* Lib. II. de uit. Philoſophor. Ariſtip. ed. AEGID. MENAGII. Amſtel. 1692. pag. 170.

rum sectae medicos THEODORVS minimam nominis famam adsequutus esse uidetur. In libris a GALENO conscriptis, nomen THEODORI (et num hoc loco nostrum THEODORVM uoluerit, ualde dubium est) una tantum uice occurrit c), et nonnulla a THEODORO composita medicamenta in ALEXANDRI TRALLIANI d), AETII e), et NICOLAI MYREPSI f) scriptis inueniuntur. Quoniam autem plures medici THEODORI nomen habentes extabant, uix certe dixerim, num noster, numne alius THEODORVS, is incertus horum medicamentorum autor extiterit.

Alter ATHENAEI discipulorum, quorumque nomina ad nos peruenere, AGATHINVS Lacedaemonius g) fuisse uidetur, quem quidem ueteres ATHENAEO praeceptore usum esse non memorant, Pneumaticorum sectae tamen placita ab eo accepisse, partim testimonia doctissimi IO. WI-

c) *Galen.* De cuiusque animi peccatorum dignotione atque medela. Cap.VI. P.VI. pag. 549.

d) *Alexand. Trallian.* Lib.I. cap. XV. ed. Basil. 1556. 8. pag. 79. Περὶ θεραπείας τῆς ἐπιληψίας ἐκ τοῦ δευτέρου Θεοδώρου.

e) *Aet.* Tetrab. IV. Serm. I. cap.XLVI. Serm. II. cap.XXIV. XLVIII. Coll. Steph. pag. 628. 694. 753.

f) *Nic. Myreps.* De Composit. medicament. Sect. IX. cap. XXIII. Sect. XXXVI. cap. CIV. Coll. Steph. pag. 547. 734.

g) *Galen.* definit. Medic. Defin. XIV. P. II. pag. 135.

GANI[h]) atque ALB. DE HALLERI[i]) confirmant, partim uero et id probat, quod ARCHIGENES, Pneumaticorum ſectae medicus non incelebris, quem mox memorabo, AGATHINVM praeceptorem habuit[k]), ARCHIGENES uero, ſi temporis ſpatium, quo Pneumatici medici uiguerunt, a NERONE uel VESPASIANO, usque ad ADRIANVM uel ANTONIVM PIVM Imperatores, (ab anno LXIX poſt Chriſtum natum usque ad annum CLXI.) rite perpendes, tertius a ſecta condita fuit: AGATHINVS itaque ſecundus erat, quem ab ATHENEO ipſo et ſectae ſuae, et uniuerſae artis ſalutaris praecepta accepiſſe uero ſimile eſt. Secta, quam alii Epiſyntheticam, alii vero Eclecticam, alii Hecticen nominarunt, ab AGATHINO dicitur eſſe condita[l]). Nulla autem, exceptis nominibus, de hac ſecta nobis relicta ſunt monumenta, ita, ut quid ſenſerint huius ſectae aſſeclae, et in quo a placitis medicorum, quae his temporibus maxime ualebant, diſceſſerint, plane neſciamus. Sola huius ſectae nomina nobis ſuperſunt, et ex nominibus decreta huius ſectae uix alius proponet, niſi qui nugas fabulasque pro ueritate lectoribus uendere uelit. GALENVS non in pau-

h) De Aretaei Secta in ed. Aretaei. p. XIX.

i) Bibl Medic. Pract. P. I. pag. 197.

k) *Suid.* Lexic. ſub uoc. Ἀρχιγένης ed. KVSTERI P. I. pag. 345.

l) *Galen.* definit. Medicin. Defin. XIV. P. II. pag. 235.

paucis librorum ſuorum locis AGATHINVM medicum Pneumaticorum ſectae addictum et ATHENAEI ſectatorem m) nominat; hinc ſi epiſyntheticam ſeu eclecticam ſectam eam intelligimus, quae ex diuerſis ſectarum placitis, ſyſtema ſuum medicinale condiderit, AGATHINVM in contemplatiua medicae ſcientiae parte ATHENAEVM eſſe ſequutum, vero non abſimile eſt. Medicus non ignobilis fuit, et GALENVS, etſi multum contra eum diſputat n), uirum non uulgarem o) appellat. Omnes, quos confecit, libri et qui a GALENO aliisque nominantur, interierunt. Scripſit autem *de Pulſibus* p), *de Helleboro* q), *de febre ſemitertiana* r). *Emplaſtrum ad rhagades* GALENVS ex libris AGATHINI nobis ſeruauit s). Balnea frigida atque calida ualde commendauit t). ARCHIGENI, diſcipulo ſuo ſanitatem AGATHINVS reſtitutam debuit u), is enim eum ex uigiliis deliran-

 tem,

m) *Galen.* Lib. I. de dignoſcend. pulſib. cap. III. P. VIII. pag. 110.
n) *Galen.* Lib. IV. de diff. pulſ. cap. XI. P. VIII. pag. 98.
o) *Galen.* aduerſus eos, qui de typis ſcripſerunt, cap. III. P. VII. pag. 161.
p) *Galen.* Lib. II. de diff. pulſ. cap. VI. P. VIII. pag. 48.
q) *Cael. Aurelian.* Lib. III. Acut. Morb. cap. XVI. ed. AMANNI pag. 233. et *Oribaſ.* Lib. VIII. Medicinal. Collect. cap. II. Coll. Steph. pag. 336.
r) *Galen.* Comment. in Lib. I. Epidem. Com. III. Text. VI. P. IX. pag 89.
s) *Galen.* Lib. V. de Compoſ. med. per genera cap. XI. P. XIII. p. 792.
t) *Oribaſ.* Lib. X. Medicinal. Collect. cap. VII. Collect. Steph. p. 388.
u) *Aet.* Tetrab. I. Serm. III. cap. CLXXII. ed. Graec. apud Ald. Venet. 1534. pag. 64.

tem, capite eius multo calido oleo irrigato, confestim liberauit.

§. III.

ARCHIGENES ET HERODOTVS AGATHINI DISCIPVLI.

AGATHINI discipuli, qui famam sibi comparauerunt, quorumque memoria posteritati est tradita ARCHIGENES[x]) atque HERODOTVS[y]) extant.

ARCHIGENES Apameae[z]), urbe Syriae, natus, patre PHILIPPO[a]) Romae sub TRAIANO Imperatore uixit atque artem medicam exercuit[b]). Medicis, qui maximum apud ueteres celebritatis nomen consequuti sunt, est adcensendus. Omnes fere, qui post eum de rebus medicis scripserunt, autores, illius et quidem non sine laude magna, faciunt mentionem. CAEL. AVRELIANVS[c]), ORIBASIVS, AETIVS, ALEXANDER TRALLIANVS, PAVLVS AEGINETA, NICOLAVS MYREPSVS, ACTVARIVS[d]), quin et Arabum medici IOANNES MESVES[e]), SE-

RAPION

x) *Suid.* l. c. *Aet.* l. c. et *Galen.* Lib. IV. de diff. pulf. cap. XI. P. VIII. p. 98.

y) *Galen.* Lib. IV. de diff. pulf. cap. XI. P. VIII. pag. 98.

z) *Galen.* Introduct. cap. IV. P. II. pag. 363. et *Suid.* Lexic. sub uoc. Αρχιγένης.

a) *Suid.* l. c.

b) *Suid.* l. c.

c) Lib. II. Acut. Morb. cap. X. ed. AMANNI pag. 96. et 98.

d) Lib. VI. de Method. Medend. cap. VIII. Coll. Steph. pag. 310.

e) *Mesuae* opp. a IO. COSTA recens. Venet. 1568. pag. 132.

RAPION, RHAZES[f]), de eo in libris ſuis mentionem iniiciunt et methodum medendi ab eo inſtitutam, et medicamenta ab eo adhibita commendarunt, atque nobis tam ſtudioſe et copioſe ſeruarunt, ut libri, quos de medicamentis compoſuit, e ſcriptis horum uirorum opera uix difficili, poſſent reſtitui; et ALEXANDER TRALLIANVS[g]) diuiniſſimum eum appellat. Etſi GALENVS multum ab eo diſſentit, obſcurumque uirum[h]) et non rerum, ſed nominum, rem nullam declarantium nouatorem[i]) eum uocat, tamen uariis locis etiam leniter de eo iudicat[k]), imo ſaepe eum laudat[l]) et inter praeſtantiſſimos refert medicos[m]) atque φιλόπονον εἰς τὰ τῆς ἰατρικῆς ἔργα eum praedicat[n]), eiusque ſcripta ἀξιόλογα eſſe dicit. Pneumaticorum ſectae nomen dedit[o]); auctor uero

 libri,

f) *Io. Alb. Fabricii* Bibl. Graec. Tom. XIII. pag. 81.

g) *Alexand. Trall.* Lib. VII. cap. VI. ed. Baſil. 1556. pag. 332. Ἀρχιγένης μὲν οὖν ὁ θειότατος.

h) *Galen.* Lib. II. de loc. affect. cap. V. P. VII. p. 419.

i) *Galen.* l. c. cap. IV. pag. 418.

k) *Galen.* Lib. IV. de diff. pulſ. cap. I. P. VIII. pag. 81. Ἐπεὶ καὶ τοῦτον τὸν ἄνδρα (Ἀρχιγένην) σὺν τοῖς ἄλλοις ἰατροῖς τοῖς νεωτέροις, τὸ τῆς φιλονεικίας ἐπενείματο νόσημα· καινὴν γὰρ ἐγὼ τὴν δὲ τὴν προσηγορίαν ἐπὶ τῷ καινῷ πράγματι τέθειμαι. καί τοι γε οὐκ ἦν ἄξιος Ἀρχιγένης παθεῖν τοῦτο τὸ κακὸν, οὐκ ἀμελῶς ἐσχηκὼς ἀνὴρ περὶ τὰ τῆς τέχνης ἔργα, ἀλλ᾽ ὥσπερ ψώρας καὶ ὀφθαλμίας ἀπολαύουσιν ἔνιοι τῶν πλησιαζόντων ἄκοντες, οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ οὗτος εἰς τὴν περὶ τῶν ὀνομάτων φλυαρίαν ὑπηνέχθη.

l) *Galen.* Lib. III. de loc. affect. cap. I. P. VII. pag. 424.

m) *Galen.* Comment. in Lib. II. Epidem. Hipp. P. IX. pag. 142.

n) *Galen.* Lib. II. de loc. affect. cap. VI. P. VII. pag. 408.

o) *Galen.* Lib. IV. de diff. pulſ. cap. XII. P. VIII. pag. 99.

libri, qui *Introductio* uel *Medicus* inſcribitur, quique GALENO tribuitur, inter Eclecticorum ſectae medicos eum numerat p). Tanta fuit in diſputando pertinacia, ut ſtatueret, *ciuitatem potius, quam ullum ſectae placitum, prodendam* q). Hiera eius magni a priſcis medicis eſt habita, et quod GALENVS teſtatur, et e fragmentis ab eo nobis ſeruatis cognoſci poteſt, in curandi ratione fuit exercitatiſſimus r). Quanta nominis fama inter ceteros ſui aeui medicos, Romae artem exercentes, eminuerit, e nonnullis IUVENALIS locis poteſt perſpici. Sic enim Poëta Satyr. XIII. uerſ. 97. canit:

ſi non eget Anticyra, nec Archigene.

et Satyr. XIV. uerſ. 252.

Ocyus Archigenem quaere, atque eme, quod Mithridates Compoſuit.

et Satyr. VI. uerſ. 236.

tunc corpore ſano
Aduocat Archigenem.

Et uetus Scholiaſtes, magnum eum fuiſſe illius temporis medicum, ad hunc locum notat s). Aetatis anno LXIX diem, ſi SVIDAE eſt credendum, obiit ſupremum t) ſcripſit ARCHIGENES *undecim libros epiſtolarum*

p) *Galen.* Introduct. cap. IV. P. II. pag. 363.

q) *Galen.* Lib. II. de diff. pulſ. cap. X. P. VIII. pag. 60.

r) *Galen.* Lib. III. de loc. affect. cap. V. P. VII. pag. 431.

s) *Iuuenalis* Satyrae ed. HENRIC. CHRIST. HENNINIVS. Vltraj. 1685. 4. pag. 194.

t) *Suid.* Lexic. ſub uoc. Ἀρχιγένης.

ſtolarum[u]); in primo extabat *epiſtola ad* MARSVM, qua ipſi conſilium dabat, quomodo patri memoriam laeſam reſtitueret. Scripſit porro, praeter hos undecim libros, epiſtolam ad MARSVM *de atra bile*[x]); *epiſtolam* ad eundem *de melancholia* [y]); epiſtolam ad ATTICVM[z]); epiſtolam ad ARISTONEM[a]); libros duos *de morborum temporibus*[b]); librum *de propriis diuturnorum morborum ſignis* [c]); libros *de pulſibus*[d]), in quos GALENVS octo Commentarios ſcripſit[e]), qui autem inter GALENI ſcripta non amplius extant, ſed interierunt; librum *de uehementi pulſu*[f]); librum *de febrium ſignificatione*[g]); *Commentarios de febrium ſignis*[h]); *Compendium horum de febrium ſignis* *Com-*

u) *Galen.* Lib. III. de loc. affect. cap.V. P.VII. pag. 429.

x) *Aet.* Tetrab. I. Serm. III. cap. CXIV. et Tetrab. II. Serm. II. cap. XXXVII. Coll. Steph. pag. 136. 267.

y) *Nicol. Myrepſ.* Sect. XXIII. cap. XX. Coll. Steph. pag. 649.

z) *Paul. Aeginet.* Lib. III. cap. XLV. Coll. Steph. pag. 446.

a) *Aet.* Tetrab. I. Serm. III. cap. CLXXXIV. Coll. Steph. pag. 160.

b) *Galen.* de totius morbi temporib. cap. VIII. P.VII. pag. 34.

c) *Galen.* Lib. III. de loc. affect. cap. XII. P.VII. pag. 447. et *Oribaſ.* Lib. VIII. Medicinal. Collect. cap. I. Collect. Steph. p. 333.

d) *Galen.* de arte Medend. cap. XXXVII. P. II. pag. 231. Lib. VIII. de Method. medend. cap. III. P. X. pag. 188. Lib. IV. de diff. pulſib. cap. I. P.VIII. pag. 81. et Lib. III. de Praeſagit. ex pulſ. cap. V. et VII. P.VIII. pag. 288. 293.

e) *Galen.* de libris propriis cap. V. P. I. pag. 43. et Lib. III. de Praeſagit. ex pulſ. cap. VII. P. VIII. p. 293. Lib. II. de diff. febr. cap. VIII. P.VII. pag. 138.

f) *Galen.* Lib. III. de diff. pulſ. cap. I. P.VIII. pag. 62.

g) *Galen.* Lib. VIII. Method. medend. cap. III. P. X. pag. 158.

h) *Galen.* Lib. III. de diff. pulſ. cap. VII. P.VIII. pag. 79. et Lib. III. de Praeſagit. ex pulſ. cap. VII. P. VIII. pag. 293.

Commentariorum [i]); librum *de reſtauratione laeſae memoriae* [k]); librum *de Caſtorei uſu* [l]); libros duos *de medicamentis ſecundum genus* [m]).

HIERONYMI MERCVRIALIS ſententia [n]): *apud* DIONEM CASSIVM pro HERMOGENE ARCHIGENEM *legendum eſſe*, iam a FABRICIO [o]) et CLERICO [p]) optime refutata, plurimam ueri ſpeciem prae ſe ferre uix mihi uidetur. Fuit enim HERMOGENES alius medicus, qui ADRIANO Imperatore uixit [q]), in quem duo proſtant epigrammata, quorum alterius LVCILLIVS [r]) alterius MARTIALIS [s]) eſt autor,

i) *Galen.* ibid.

k) *Galen.* Lib. III. de loc. affect. cap. V. P. VII. pag. 428.

l) *Galen.* Lib. XI. de Simplic. medicament. facultatib. cap. I. P. XIII. pag. 304.

m) *Galen.* Lib. III. de Compoſit. Medicament. ſecund. loc. cap. II. Lib. V. cap. III. et Lib. IV. de Compoſit. Medicament. per gen. cap. IX. P. XIII. pag. 412. 471. 759. *Alexand. Trallian.* Lib. I. cap. XV. ed. Baſil. 1536. pag. 82.

n) Lib. I. Variarum Lectionum, Baſil. 1576. cap. V. pag. 14.

o) Bibliothec. Graec. P. XIII. pag. 180.

p) Hiſt. de la Medicin. P. II. Lib. IV. Sect. II. cap. I. ed. Amſtel. 1723. pag. 503.

q) *Dio Caſſ.* Lib. LXIX. hiſt. Rom. ed. IO. LEVNCLAVII. Hanou. 1606. pag. 797.

r) Antholog. Graec. ed. R. F. P. BRVNCK. Argent. 1773. P. II. pag. 324.

Ερμογένη τὸν ἰατρὸν ἰδὼν Διόφαντος ἐν ὕπνοις
Οὐκ ἔτ' ἀνηγέρθη, καὶ περίαμμα φέρων.

s) *Martialis* Lib. VI. Epigrammat. Epigr. LIII.

Lotus nobiscum eſt hilaris, coenauit et idem,
Inuentus mane eſt mortuus Andragoras.
Tam ſubitae mortis cauſſam, Fauſtine, requiris?
In ſomnis medicum uiderat Hermogenem.

autor, qui illud LVCILLII imitatus eſt, quae autem minime in laudem HERMOGENIS ſunt ſcripta.

Alter ex AGATHINI diſcipulis HERODOTVS fuit, cui praeceptor librum ſuum de pulſibus dedicauit [t]). I. A. FABRICIVS [u]) eum pro uno ex ATHENAEI diſcipulis habere uidetur, et ANDR. TIRAQVELLVS [x]) MENONEM eius praeceptorem fuiſſe affirmat, et quidem ex his GALENI [y]) uerbis: Τούτῳ γὰρ ἀνδρὶ (Ἡρόδοτῳ) προσεφώνησε τὸ βιβλίον ἑαυτου μὲν ὄντι μαθητῇ, quae eſt peſſime interpretatus, luce enim clarius ex hoc loco adparet, AGATHINVM fuiſſe HERODOTI doctorem. Patria HERODOTI ignoratur. Romae autem NERVA ſeu TRAIANO Imperatore uixit, ibique artem ſuam exercuit, et teſte GALENO [z]), non ſine magna laude. E numero Pneumaticorum fuit medicorum, et tanto ſtudio doctrinis huius ſectae fuit deditus, ut omnes alias medicorum ſectas, praeter Pneumaticorum paruí faceret [a]). Quaedam adhuc medicamenta ab eo compoſita, in GALENI, AETII et ORIBASII ſcriptis

t) *Galen.* Lib. IV. de diff. pulſ. cap. XI. P. VIII. pag. 98.

u) Biblioth. Graec. P. XIII. pag. 184.

x) *Andr. Tiraquelli* de nobilitate in Eiusd. Opp. P. I. Francof. ad Moen. 1597. pag. 177.

y) *Galen.* Lib. IV. de diff. pulſ. cap. XI. P. VIII. pag. 98.

z) *Galen.* Lib. IV. de diff. pulſ. cap. XI. P. VIII. pag. 98.

a) *Galen.* Lib. I. de ſimplic. medicam. facultatib. cap. XXIX. P. XIII. pag. 21. Ὡς Ἡρόδοτος μέν, ἁπάσας τὰς ἄλλας αἱρέσεις μοχθηρὰς ὑπολαμβάνων, πλὴν τῆς πνευματικῆς.

ſcriptis inueniuntur, et hi quoque nonnullos libros ab eo conſcriptos memorant. Scripſit uidelicet librum *de remediis extrinſecus occurrentibus* [b]); libros *de praeſidiis euacuantibus* [c]); librum *de remediis euacuantibus* [d]); librum *de auxiliis quae fiunt* [e]); et librum quem ipſe *Medicum* inſcripſit [f]).

§. IV.

MAGNVS ET LEONIDES.

Ad MAGNVM nunc, Pneumaticorum ſectae medicum, non ignobilem [g]) oratio noſtra debet procedere. Patriam, ſi CAEL. AVRELIANO [h]) credendum eſt, habuit Epheſum, Romae autem, ADRIANO, ut uidetur, Imperatore uixit atque medicinam exercuit. Quo doctore uſus ſit, ignoratur. ARCHIGENIS autem, qui multum contra eum diſputat [i]), et GALENI aequalis et Romae Archiater fuit [k]). Scripſit libros *de Inuentis poſt* THEMISONIS *tempora* [l]), quos DEMETRIO Philoſopho dicauit;

b) *Oribaſ.* Lib. X. Medicinal. Collect. cap. IV. V. XVII. Coll. Steph. pag. 387. 394.

c) *Oribaſ.* Lib. VII. Medicinal. Collect. cap. XVII. Coll. Steph. p. 316.

d) *Oribaſ.* Lib. VIII. Medicinal. Collect. cap. VII. Coll. Steph. p. 342.

e) *Oribaſ.* Lib. VI. Medicinal. Collect. cap. XX. Coll. Steph. p. 291.

f) *Galen.* Comment. in Epidem. Hipp. Comment. VI. P. IX. p. 429.

g) *Galen.* Lib. III. de diff. pulſ. cap. II. P. VIII. pag. 65.

h) *Cael. Aurel.* Lib. III. Acut. morb. cap. XIV. ed. AMANNI. p. 225.

i) *Galen.* Lib. IV. de diff. pulſ. paſſim.

k) *Galen.* Lib. I. Theriac. ad Piſonem. cap. XII. P. XIII. pag. 948.

l) *Galen.* Lib. III. de diff. pulſ. cap. I. P. VIII. pag. 63.

cauit; librum *Theriacae ad* PISONEM m); libros *de pulſibus* n) et *epiſtolas*, quas CAEL. AVRELIANVS o) memorat. In hunc quoque medicum LVCILLIVS compoſuit epigramma p), ex quo ſaltem liquet, eum praeclari medici munere eſſe functum atque bonum fuiſſe uirum. Epigramma, quod in GALENVM extat q), MAGNVM noſtrum autorem habere, IO. ALB. FABRICIVS exhibet r). Nomen eius quoque in AETII s), ALEXANDRI TRALLIANI t), NICOLAI MYREPSI u) et ACTVARII x) ſcriptis memorat.

LEO-

m) *Galen.* Lib. I. Theriac. ad Piſonem cap. XIII. P. XIII. pag. 948.

n) *Galen.* Lib. III. de diff. pulſ. cap. I. P. VIII. pag. 61.

o) *Cael. Aurel.* Lib. III. Acut. Morb. cap. XIV. ed. AMANNI. p. 225.

p) Antholog. Graec. ed. R. F. P. BRVNCK. Argent. 1773. P. II. pag. 343.

Μάγνον, ὅτ᾽ εἰς Ἀΐδην κατέβη, τρομέων Ἀϊδωνεὺς
Εἶπεν· Ἀναστήσων ἤλυθε καὶ νέκυας.

q) Antholog. Graec. P. II. pag. 304.

ΜΑΓΝΟΥ ΙΑΤΡΟΥ.

Εἰς τὴν εἰκόνα Γαληνοῦ.

Ἦν χρόνος ἡνίκα γαῖα βροτοὺς διὰ σεῖο, Γαληνέ,
Δέχνυτο μὲν θνητοὺς, ἔτρεφε δ᾽ ἀθανάτους.
Χήρευεν δὲ μέλαθρα πολυκλαύτου Ἀχέροντος,
Σῇ παιηονίῃ χειρὶ βιαζόμενα.

Autor autem huius epigrammatis, quod MAGNO *ἰατρῷ* tribuitur, alius quam noſter, eſſe uidetur, uixit enim hic poſt GALENI tempora; MAGNVS autem Pneumaticus medicus GALENI aequalis fuit.

r) Biblioth. Graec. P. XIII. pag. 314.

s) *Aet.* Tetrab. IV. Serm. II. cap. XIII. Coll. Steph. pag. 754.

t) *Alexand. Trall.* Lib. V. cap. IV. ed. Baſil. 1558. pag. 260.

u) *Nic. Myrepſ.* Sect. XXXIV. cap. II. Coll. Steph. pag. 716.

x) *Actuar.* Lib. V. de Method. medend. cap. VI. Coll. Steph. p. 267.

LEONIDES non quidem Pneumaticorum familiae fuit addictus sed Episyntheticae[y]), quam iam memoraui, et solus huius sectae medicorum est, cuius memoria ad posteritatem pervenit. Cuius sectae medici, quum ex aliarum sectarum placitis eligerent, quae iis optima uidebantur, et in contemplatiua medicinae parte, quod supra probaui, Pneumaticorum placita non raro sequerentur, quid de eo in priscorum monumentis nobis restet, enarrabo. Et quidem haec pauca sunt, ut adeo etiam eorum, quae scripsit, tituli perierint, bonique et probati medici laudem uix esse consequutus uideatur. Nam praeter medicamenta quaedam, quae AETIVS[z]) ac PAVLVS AEGINETA[a]) nobis seruarunt, ueteres medici nihil de eo perhibent. Illum quoque Chirurgiae operam dedisse hi scriptores memorant, et in libris eorum quaedam adhuc fragmenta chirurgica e LEONIDAE libris, u. g. *de fistulis ani*[b]), *de herniis*[c]), *de melicerite*[d]), *de methodo mammas cancrosas*

y) *Cael. Aurel.* Lib. II. Acut. morb. cap. I. pag. 75. et *Galeni* Introduct. cap. IV. P. II. pag. 363.

z) *Aet.* Tetrab. II. Serm. II. cap. I. Tetrab. IV. Serm. II. cap. VIII. Coll. Steph. pag. 241. 686. et passim.

a) *Paul. Aeginet.* Lib. IV. cap. LXIV. Coll. Steph. pag. 518. et aliis locis.

b) *Aet.* Tetrab. IV. Serm. II. cap. II. Coll. Steph. pag 687.

c) *Aet.* ibid. cap. XXII. XXIII. pag. 692—694.

d) *Aet.* Tetrab. IV. Serm. III. cap. VII. Coll. Steph. pag. 743.

crofas amputandi [e]), *de membrorum amputatione* [f]) etc. inueniuntur, et is unicus Pneumaticorum eft medicus, quem arti chirurgicae operam dediffe, notum eft.

§. V.

TEMPORIS SPATIVM, QVO PNEVMATICI MEDICI FLORVERVNT.

Perbreue itaque temporis fpatium eft, quo fecta, de qua agimus, Pneumaticorum uiguit, annis fcilicet XCII. a VESPASIANO nimirum ad ANTONINVM PIVM usque Imperatorem comprehenfum. Quoniam autem haec fecta tum medicos habuit, qui decretis illius adfentirentur, (quod iam probavimus) celeberrimos, cum in plurimis contemplatiuae medicinae doctrinis, a placitis, quae his temporibus potiffimum ualebant, Empiricorum medicorum atque Methodicorum (quod mox probabimus) difceffit: plurimum fane intereft caufas fcire, quae effecerint, ut fecta fub aufpiciis non plane infelicibus nata, perierit, cum vix effloruiffe effet uifa. Eaeque partim in ipfo modo latent, quo medicina his temporibus Romae colebatur, partim in ipfo horum temporum ingenio moribusque. Medicinales hae fectae florebant, Dogmatica, eaque antiquiffima, Empirica, illi antiquitate quidem,

e) *Aet.* Tetrab. IV. Serm. IV. cap. XLV. Coll. Steph. pag. 800.

f) *Paul Aeginet.* Lib. VI. cap. LXXXIV. Coll. Steph. pag. 587.

quidem, non uero celebritate ſecunda, atque Methodica ex utraque, maxime tamen ex Empirica, quod probauit Praeceptor optimus ACKERMANN g), Vir Celeberrimus, nata. Empiricis his temporibus atque Methodicis uia facilis tritaque eſſe uidebatur, ad diſcendam exercendamque medicinam, notaque eſt uana gloriola, qua THEMISON ſe medicinam intra ſex menſes cuiquam ita traditurum promiſit, ut eam plane caperet eique exercendae plane idoneus eſſet. Facilis hinc plurimis medicis opera in diſcenda atque exercenda medicina cum uideretur, eo facilius multi adducti ſunt, ut poſthabitis iis fere omnibus, quae operam et ingenii laborem requirunt, in leuioribus medicinae ſtudiis acquieſcerent, grauiora fugerent. Grauiora quidem et laborioſiora Dogmaticorum erant ſtudia, uerum haec ſtudia non in amplificanda medicina, non in finibus illius dilatandis, ſed potius in diſcendis iis, quae ERASISTRATVS, quae HEROPHILVS dixerat, atque in diſceptationum, contentionum atque rixarum ſtudio conſiſtebat, ut quoque poſt horum uirorum tempora usque ad GALENVM etiam in ſpeculatiua medicinae parte uix multa nouiter eſſe dicta putem. Frigus atque ſegnities his temporibus

inge-

g) Illuſtr. IO. CHR. GOTTL. ACKERMANN *Beytraege zur Geſchichte der Secte der Empiriker nach den Zeiten des Galenus.* In PHIL. LVDW. WITTWERI Fautoris optimi *Archiv für die Geſchichte der Arzneykunde*, *Nürnb.* 1790. 8. *I. B. I. St.* pag. 36. ſeqq.

ingenia medicorum occupauerat, vix, nisi aliorum contradictione incalescentia: sique aliquando magnum quendam nasci uirum contingeret, qui in medicinae finibus dilatandis, aut nouis contemplationibus excogitandis non inglorius uersaretur, stupuerunt, adsequi non potuerunt.

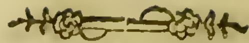
Mores quoque Romanorum, uti temporibus post sectam Pneumaticorum natam erant, promouendae ipsi atque prouulgandae uix commodi fuerunt. Romani enim, uti PERSIVS, IVVENALIS h), COR. TACITVS, GALENVS aliique eos depingunt, luxuriae atque desidiae fuerunt dediti, litteras uero atque artes neglexerunt ac contemserunt. Pecuniae et honorum cupido eorum occupauerat animos, deditique erant uoluptatibus ac deliciis. Cum reliqua adulatorum turba etiam Philosophi apud principes ciuitatis circumuolitabant; mane eos salutando, uesperi apud eos coenando erant occupati, ἐκ τούτων γὰρ, ut GALENI i) uerbis utar, καὶ φιλεῖσθαι, καὶ προσάγεσθαι, καὶ τοὺς τεχνίτας πιςεύεσθαι, οὐκ ἐκ τῆς οἰκείας παρασκευῆς. Quid? quod

si

h) *Iuuenalis* Satyr. III. uers. 41. seqq.

Quid Romae faciam! mentiri nescio; librum,
Si malus est, nequeo laudare, et poscere; motus
Astrorum ignoro: funus promittere patris
Nec uolo, nec possum: ranarum uiscera nunquam
Inspexi. — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te secreti fecit honesti. etc.

i) *Galen.* Lib. I. Method. Medend. cap. I. P. X. pag. 2.

si quis sectabatur sapientiae studium, pro insano habebatur. Empiricorum nugae ac Methodicorum arrogantia, huic aeuo magis erant accomodatae, quorum illi rationalem disciplinam nihil ad medicinam, hi uero nullius causae notitiam quidquam ad curationes pertinere, satisque esse quaedam communia morborum intueri, existimabant. Non itaque mirandum est, Pneumaticorum sectam alta, quod mox probabo, contemplatione, quid in intimis suis penetralibus natura ageret, rimantem, medicinamque cum philosophia coniungentem, studium ergo et laborem a suis postulantem, tam paucos inuenisse sectatores, et tam breui temporis spatio et effloruisse et defloruisse. Et GALENI iam temporibus Pneumaticorum secta extincta esse uidetur, unicusque, qui illius fecit mentionem scriptor, est GALENVS. Omnes antiqui rerum medicarum autores, etsi sectatorum nomina saepe in eorum scriptis occurrunt, sectam Pneumaticam et medicos Pneumaticos silent. Neque GALENVS in libris, quos de sectarum placitis expresse scripsit, Pneumaticorum sectam memorat. Occasione data in aliis libris nonnullas huius sectae doctrinas exponit, contra quas disputat, easque refellit. Hinc GALENVM quoque uix magni hanc sectam aestimasse credibile est; quamuis eius sectatores non sine laude esse sinit: philosophiam enim huius sectae, quae Stoicorum erat, non amabat.

SECTIO

SECTIO II.

DOCTRINAE SECTAE MEDICORVM PNEVMATICORVM.

§. I.

VOCIS ΠΝΕΥΜΑ SIGNIFICATIO.

Pneumatici medici animam mundi Stoicorum, quorum doctrinis, uti ſaepe iam diximus, erant dediti, πνεῦμα appellare ſolebant. Multis quidem philoſophorum, non caſu fortuito ortum fuiſſe hunc mundum, antiqniſſimis iam temporibus erat perſuaſum. Stoici aûtem ignem quendam artificioſum [a]), (πῦρ τεχνικὸν, πνεῦμα πυροειδὲς, και τεχνοειδὲς) [b]) uì omnia procreandi ac conſeruandi praeditum [c]) materiaeque incluſum atque immixtum, mundum procreaſſe putabant. Ex hoc igne artificioſo elementa, quae

 rerum

a) *Cic.* Lib. II. de Natur. Deor. cap. XXII. P. XI. ed. Bipont. p. 82. Non quod is ignis arte quadam procreatus ſit, ſed ob uim omnia progignendi ac conſeruandi, artificioſum illum nominabant: τό τε (πῦρ) τεχνικὸν αὐξητικόν τε καὶ τηρητικόν. *Stob.* Eclog. phyſ. pag. 57. et *Cic.* l. c.

b) *Diogen. Laert.* Lib. VII. de uit. philoſoph. *Zen.* Segm. 156. ed. AEGID. MENAGII, Amſtel. MDCXCII. pag. 465. et *Plutarch.* Lib. I. de plac. philoſ. cap. VI. T. II. ed. GVIL. XYLANDRI, Francof. MDCXX. pag. 879.

c) *Io. Stobaei* eclog. phyſ. pag. 57.

rerum uniuerſitatem efficiunt, tali modo prodiiſſe exiſtimarunt. Ignis ſubſtantiam per aërem uerſam in humorem transiiſſe, craſſiorem eius partem atque conſiſtentem mutatam eſſe in terram, ſubtiliorem uerſam in aërem (nos ambientem), ſubtiliſſimam autem ignem euaſiſſe d). Hunc uero ignem artificioſum, quem CICERO etiam ardorem e) appellat, carentem quidem forma, omnes poſſe formas induere f). Isque ignis, ex Stoicorum mente, animus eſt, quia ſua ſponte mouetur g), mundum itaque reddit animantem h), qui, quia uniuerſus ſingulis ſuis partibus ipſisque hominibus intelligentia ac ſapientia praeditis, eſt melior, etiam intelligens ſapiensque ſit, neceſſe eſt i). Quod etiam ZENO apud CICERONEM k) ita probabat: *Quod ratione utitur, id melius eſt, quam id, quod ratione non utitur; nihil autem mundo melius: ratione igitur mundus utitur.* Et porro: *Nul-*

d) *Diog. Laert.* Lib. VII. de uit. Philoſ. Segm. 142. ed. AEG. MENAGII pag. 454. *Γίνεσθαι τε τὸν κόσμον, ὅταν ἐκ πυρὸς ἡ ὀυσία τραπῆ δι' ἀέρος ἐις ὑγρότητα, εἶτα τὸ παχυμερὲς ἀυτοῦ συςὰν ἀποτελεσθῇ γῆ, τὸ δὲ λεπτομερὲς ἐξαερωθῇ, καὶ τοῦτ' ἐπιπλέον λεπτυνθὲν πῦρ ἀπογεννήσῃ.*

e) *Cic.* Lib. II. de Nat. Deor. cap. XII. P. XI. ed. Bipont. pag. 71.

f) *Plut.* Lib. I. de Placit. philoſ. cap. VI. T. II. ed. GVIL. XYLAND. p. 879. *Πνεῦμα νοερὸν καὶ πυρῶδες, ουκ ἔχον μέν μορφὴν, μεταβάλλειν δὲ ἐις ἃ βούλεται, καὶ συνεξομοιούμενον πᾶσι.*

g) *Cic.* Lib. II. de Nat. Deor. cap. XII. P. XI. pag. 71.

h) *Diog. Laert.* Lib. VII. Segm. 142. pag. 455.

i) *Cic.* Lib. II. de Nat. Deor. cap. XII. P. XI. pag. 71. et *Diogen. Laert.* Lib. VII. Segm. 143. pag. 458.

k) *Cic.* Lib. II. de Nat. Deor. cap. VIII. P. XI. pag. 67.

Nullius ſenſu carentis pars aliqua poteſt eſſe ſentiens; mundi autem partes ſentientes ſunt: non igitur caret ſenſu mundus. Deinde: *Nihil*, inquit, *quod animi, quodque rationis eſt expers, id generare ex ſe poteſt animantem compotemque rationis: mundus autem generat animantes compotesque rationis: animus eſt igitur mundus composque rationis.* Similitudine quoque, ad probandum quod adſeruerat, ZENO hac utebatur: *Si ex oliua modulante canentes tibiae naſcerentur; num dubitares, quin ineſſet in oliua tibicinii quaedam ſcientia? Cur igitur mundus non animans ſapiensque iudicetur, cum ex ſe procreat animantes atque ſapientes?* Plura argumenta, quibus Stoici philoſophi, ZENONE inprimis autore uſi ſunt, huc facientia, apud CICERONEM leguntur.

Illa autem anima mundus, qui per eam, illis perhibentibus, deus et immortalis redditur [l]), eſt quaſi perfuſus [m]):

— — dixere: Deum namque ire per omnis
Terrasque, tractusque maris, coelumque profundum;

 Hinc

l) *Diog. Laert.* Lib. VII. Segm. 147. p. 458.

m) *Plut.* Lib. I. de placit. philoſ. cap. VII. p. 881. Οἱ Στωϊκοὶ κοινότερον θεὸν ἀποφαίνονται, πῦρ τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον, ἐπὶ γενέσει κόσμου ἐμπεριειληφότος πάντας τοὺς σπερματικοὺς λόγους, καθ' οὓς ἕκαστα καθ' εἱμαρμένην γίνεται, καὶ πνεῦμα μὲν διῆκον δι' ὅλου τοῦ κόσμου, τὰς δὲ προσηγορίας μεταλαμβανόν δι' ὅλης τῆς ὕλης, δι' ἧς κεχωρήκει παραλλάξει· θεὸν δὲ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ τὴν γῆν, τὸν δὲ ἀνωτάτω πάντων νοῦν, ἐν αἰθέρι.

Hinc pecudes, armenta, uiros, genus omne ferarum,
quemque ſibi tenues naſcentem arceſſere uitas [n]).

Non autem omnia aequali modo penetrat haec anima, ſed quaedam minus, uti oſſa et neruos, quaedam magis, uti mentem, ueluti per principatum (ὡς διὰ τὸν ἡγεμονικὸν) [o]). Omnibus etiam quae uiuunt, quae aluntur, quae creſcunt, hominibus, animantibus, plantis caet. hic ignis inſitus eſt [q]), qui, notante CICERONE, quamdiu remanet in nobis, tamdiu ſenſus et uita remanent, refrigerato autem et extincto calore, occidimus ipſi et extinguimur.

Quum autem duo ſint genera animantium, nimirum alia ratione praedita, alia ea carentia, duos quoque animos, hominibus rationalem, irrationalem uero reliquis animalibus Stoici tribuerunt [r]), non ſine contradictione quadam, id quod in uniuerſum ratione praeditum dixerant, in aliis frui, in aliis uero carere ratione exiſtimantes.

Tribuerunt etiam ſideribus hanc animam: Eſſe probabile, dixerunt, praeſtantem intelligentiam ineſſe ſideribus, quae et aethercam mundi partem incolant, et marinis terrenisque humoribus, longo interuallo exte-

n) *Virgil* Lib. IV. Georgic. uerſ. CCXX — CCXXIII.
o) *Diog. Laert.* Lib. VII. Segm. 138 pag. 452.
p) *Cic.* Lib. II. de Nat. Deor. cap. IX. P. XI. pag. 68.
q) *Cic.* l. c.
r) *Antonin.* Lib. IX. cap. VIII. ed. CHRIST. WOLLE, Lipſ. 1729. p. 190 Εἰς μὲν τὰ ἄλογα ζῶα μία ψυχὴ διῄρηται· εἰς δὲ τὰ λογικὰ, μία νοερὰ ψυχὴ μεμέρισται.

extenuatis, alantur. Senſum autem aſtrorum atque intelligentiam maxime declarabat, ex eorum ſententia, ordo eorum atque conſtantia. Nihil enim eſt, quod ratione et numero moueri poſſit ſine conſilio; in quo nihil eſt temerarium, nihil uarium, nihil fortuitum. Ordo autem ſiderum et in omni aeternitate conſtantia, neque naturam ſignificat; eſt enim plena rationis [s]).

Huic denique animae, quae omnia aequali et inaequali modo penetrat, praecipuam quandam adſignarunt ſedem, quae ſecundum CHRYSIPPVM coelum uel puriſſimus ac liquidiſſimus aether eſt [t]); ſecundum POSIDONIVM coelum [u]); ſecundum CLEANTHEM ſol [x]). Alii in terra eam habitare putabant [y]).

Principio coelum ac terras camposque liquentes,
Lucentem globum lunae, Titaniaque aſtra
Spiritus intus alit; *totamque infuſa per artus*
Mens agitat molem, et magno ſe corpore miſcet.
Inde hominum, pecudumque genus, uitaeque uolantum,
Et quae marmoreo ferit monſtra ſub aequore pontus.
Igneus eſt illis uigor, et coeleſtis origo

C 5 *Semi-*

s) *Cic.* Lib. II. de Nat. Deor. cap. XVI. P. XI. p. 76. et *Diogen. Laert.* Lib. VII.

t) *Diogen. Laert.* Lib. VII. Segm. 139. p. 452.

u) *Diogen. Laert.* l. c.

x) *Diogen. Laert.* l. c.

y) *Euſeb.* de Praep. Eco. XV. 15.

Seminibus, quantum non noxia corpora tardant,
Terrenique hebetat artus, moribundaque membra [z]).

ATHENAEVS igitur eiusque asseclae, Stoicorum doctrinis imbuti, hanc de anima mundi sententiam in medicinam transtulerunt, spiritum cuncta penetrantem statuentes, quo recte constituto, naturalia consistere ac gubernari, quo uero offenso, morbos procreari contendebant. Vnde etiam πνευματικοὶ sunt appellati [a]).

§. II.

PHYSIOLOGIA.

Perpauca tantum de doctrinis Pneumaticis medicis propriis fragmenta, quum omnia eorum scripta sunt deperdita, adhuc restant. Quae de illorum physiologia GALENVS, contra eos disputans, nobis seruauit, nunc exhibebimus. Secundum autem ueterum sententiam, physiologia non sola doctrina de corpore humano et de usu partium illius est, sed in naturae uniuersae contemplatione uersatur, indeque et philosophi et medici, rationem adhibentes, hanc uniuersae naturae scientiam imprimis coluerunt. Extant autem adhuc quaedam in GALENI libris, quae *de elementis*, *de conceptione*, *de animo*, *de respiratione* cogitarunt Pneumatici medici.

§. III.

z) *Virgil.* Lib. VI. Aeneid. uers. 724—432.

a) *Galen.* Introduct. cap. IX. P. II. p. 368.

§. III.

ELEMENTA.

Minima rei cuiuscunque particula, ſecundum GALENI[b]) ſententiam, eſt elementum. Stoici autem id, ex quo, quae fiunt, primam trahunt originem et in quod extrema quaeque reſoluuntur, elementum exiſtimantes[c]), quatuor exiſtere elementa docebant, ignem nimirum et aquam, terram et aërem, et ſingula quidem, cum ſit ignis calidus, aër frigidus, aqua liquida, terra ſicca, natura alteri contraria praedita[d]). Mutationem ſubire haec elementa, et aliud ex alio, aërem nempe ex aqua, ignem ex aëre, terram ex aqua, aquam ex terra fieri poſſe, putabant[e]). Ab hac ſententia a Stoicis prolata, quorum doctrinis caeteroquin ualde deditus fuit, nec non a caeterorum et medicorum et philoſophorum opinionibus diſceſſit ATHENAEVS, ſtatuens quippe, quae caeteri qualitates elementorum appellabant, calidum nimirum et frigidum, humidum et ſiccum ipſa eſſe elementa, idque tam clare poſſe perſpici, ut nulla egeat demonſtratione[f]). Ex minimis, ſimpliciſſimis et uix apparentibus horum elemento-

b) *Galen.* Lib. I. de element. cap. I. P. III. pag. 1.

c) *Diog. Laert.* Lib. VII. Segm. 136. pag. 450. Ἔστι δὲ στοιχεῖον, ἐξ οὗ πρώτου γίνεται τὰ γινόμενα, καὶ εἰς ὃ ἔσχατον ἀναλύεται.

d) *Diogen. Laert.* l. c.

e) *Cic.* Lib. II. de Nat. Deor. cap. XXXIII. P. XI. p. 93. et *Senec.* Lib. III. Quaeſt. Nat. cap. X. P. IV. ed. Bipont. p. 236.

f) *Galen.* Lib. I. de Element. cap. VI. P. III. pag. 15.

mentorum particulis hominem eſſe compoſitum, in quae iterum quoque diſſoluatur g), eaque in re cum Stoicis conſentiebat. Duo horum, ſiccum nimirum et humidum materialia (τὰ ὑλικὰ), calidum autem et frigidum, cauſas efficientes (τὰ ποιητικὰ) appellat, quae ſcilicet in materia uim ſuam exſerunt h). Qualitates quoque nonnunquam et poteſtates; interdum etiam corpora, elementa, quae ipſi ſibi cogitauerit, teſte GALENO i), nominauit. GALENVS hanc ATHENAEI de elementis doctrinam non probauit eamque, pro ſuo more, multis refutauit. Si elementa, GALENVS inquit, tam clare perſpici poſſent, ut nulla egerent demonſtratione, de aliis quoque rebus haec ualerent. Tunc enim u. g. quoque primo intuitu, quae alimenta noxia, quae ſalubria futura ſint, doceri poſſe; omnes enim panem, lentem, carnem caet. noſſe; attamen neminem eſſe, qui tantum intuitu cognoſcat, an haec ſint ſalubria an minus? Veratrum, ſcammonium, elaterium caet. omnes poſſe et uideri et guſtari et odore cognoſci, quae autem uires ſint cuilibet horum medicamentorum, ex hac diſquiſitione nemini apparere. Calidum quoque et frigidum, humidum et ſiccum qualitates quidem elementorum, non autem elementa ipſa eſſe

g) *Galen.* definit. Medicin. Defin. XXXI. P. II. pag. 236.

h) *Galen.* Medic. cap. IX. P. II. pag. 368.

i) *Galen.* Lib. I. de element. cap. VI. P. III. p. 15.

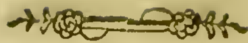
eſſe, copioſiſſime probat. GALENVS decimum nonum annum agens, cum uno e Pneumaticorum numero de hac re diſputans, eum optime refutauit, eoque redegit, ut riſui omnium exponeretur. Tam ualde enim bonus ille homo haerebat, ut u. c. calidum multiplicem ſignificationem habere, primo quidem qualitatem cuiuscunque rei, deinde corpus ea qualitate maxime praeditum, et tertio id, in quo haec qualitas alias ſuperaret, ſignificare affirmaret k).

§. IV.

CONCEPTIO.

Modus, quo foetus in utero concipitur, formatur ac procreatur, ab omni aeuo latuit. Nulli mortalium adhuc in penetralia naturae intrare licitum fuit. Vera itaque huius rei ratio, quum nec noſtris adeo temporibus adhuc conſtet, medicorum ſtudium, qui in re tam abſtruſa coniecturis utebantur, eo magis probandis, quo minus a ueri quadam ſpecie abhorrerent, laudandum eſt. Pneumatici medici ſingularem hanc de conceptione et foetus formatione protulere ſententiam, quae etſi cum notione, quam Stoici ab ARISTOTELE receperant, generatim conuenit, tamen nunc curatius exponenda eſt. Ex ATHENAEI ſententia, e ſemine uirili et ſanguine menſtruo foetus procreatur. Sanguis menſtruus materia eſt, in quam ſemen uirile,

k) *Galen.* Lib. I. de Element. cap. VI. P. III. pag. 15.

le, ui efficiendi praeditum, agit. Ab hoc foetum et formam accipere docebat [l]); generationem uero e ſanguinis coctione fieri [m]).

Quum plerique ueterum philoſophi et medici, (quod et ipſe HIPPOCRATES et GALENVS fecit [n]) ſemen maſculinum et foemininum ſtatuiſſent, ex quorum miſtura foetus ortum duceret, formaretur et uitam acciperet, ATHENAEVS ab his diſcedens opinionem ſuam ſic defendit: Nec ſemen nec organa illud ſecernentia mulieribus eſſe, neque eas ſeminale excrementum (περίττωμα σπερματικὸν) habere, quia ſanguineum excrementum (περίττωμα αἱματικὸν) haberent; non autem unum animal duo poſſe in ſe habere principia foetum generandi, materiam (ὕλην) nimirum et uim efficiendi (δύναμιν) [o]). Teſtes, qui ſemen ſecernunt, et uaſa, quae ſemen ſecretum, uti in uiris eſt, conſeruant, mulieribus ueteres quoque tribuerunt; ATHENAEVS autem, tantum ob συμμετρίαν mulieribus teſtes eſſe putauit, uti mares etiam, et quidem ob formae tantum dignitatem, mammis eſſent praediti [p]). Quae ſententia ATHENAEI de conceptione et formatione, GALENO

l) *Galen.* Lib. II. de Semine cap. II. P. III. pag. 217.

m) *Galen.* Lib. II. de Semine cap. V. P. III. p. 221. Ἐκ τῆς αἵματος πέψεως τὴν γένεσιν.

n) *Galen.* Lib. II. de Semine cap. I. P. III. pag. 11. et aliis locis.

o) *Galen.* Lib. II. de Semine cap. VI. P. III. pag. 219.

p) *Galen.* Lib. II. de Semine cap. I. P. III. pag. 213.

LENO quoque notante q), iam ARISTOTELI fuit propria, et in eiusdem *de generatione animalium libris* extat r). ZENONEM et eius ſectatores hanc opinionem quoque fouiſſe, nemo non facile perſpiciet, non ignorans, ATHENAEVM principiis Stoicorum philoſophorum deditum fuiſſe. ZENO enim putabat, humidam quidem materiam a mulieribus cum uiro concumbentibus emitti; ſed hanc non ſeminis uim habere, ſed ſudorem eſſe, qui, quod in omni uehementi motu fieri ſolet, e corpore profunditur s). HIPPION t) quoque et SPHAERVS u), Stoici, e patris tandummodo ſemine partum naſci, ſemen quidem mulieribus eſſe, ſed infoecundum, quod nihil ad prolem generandam faceret et extra ipſum uterum excideret x), putabant.

§. V.

ANIMVS.

Quae Stoici de animi naturae ſint philoſophati, nunc enarrandum eſt: eadem enim de eo, qui ab

q) *Galen.* l. c. cap. II. pag. 217.

r) *Ariſtot.* Lib. I. de animal. generat. cap. XIX. et XX.

s) *Plutarch.* Lib. V. de placit. philoſ. cap. V. P. II. pag. 905. *Ἀριστοτέλης καὶ Ζήνων, ὕλην μέν ὑγρὰν προΐεσθαι οἱονεί ἀπὸ τῆς συγγυμνασίας ἱδρῶτας, οὐκ μὴν σπερματικόν.* et *Nemeſ.* de Nat. hom. cap. XXV. ed. Oxon. MDCLXXI, 8. pag. 210.

t) *Cenſorin.* de die natal. cap. V. et *Plut.* l. c.

u) *Diogen. Laert.* Lib. VII. Segm. 159. pag. 467.

x) *Plutarch.* Lib. V. de placit. philoſ. cap. V. P. II. pag. 950.

ab iis progreſſi ſunt, Pneumatici medici ſenſerunt. ARCHIGENES eiusque ſectatores, etſi in explicanda quorundam corporis humani affectuum, ut phrenitidis et lethargi natura et curatione ualde haerebant, tamen ab hac, uarie quidem ſermones ſuas torquentes, nihilque ſatis definientes, Stoicorum opinione non diſcedebant [y]). Pneumaticis enim medicis, uti e paucis, quae adhuc reſtant, fragmentis perſpicere licet, omnino eadem, quae Stoicis fuit phyſiologia, omnibus enim his medicis, teſte GALENO [z]), decreta horum philoſophorum placebant; qui ſpiritum [a]), ignem [b]), aut ſpiritum calidum [c]) animum eſſe putarunt. Omnium animantium animos partes animae mundi, ideoque his animis corpora eſſe, et ſubtiliſſima quidem exiſtimarunt [d]). M. ANTONINVS [e]) quoque, particulas e ſanguine exhalantes aëreque refrigeratas animum conſtituere, docuit.

y) *Galen.* Lib. I. de loc. affect. cap. I. P. VII. pag. 384.

z) *Galen.* Lib. III. de diff. pulſ. cap. I. P. VIII. pag. 63.

a) *Diogen. Laert.* Lib VIII. Segm. 156. pag. 465. *Senec.* epiſt. L. P. III. ed. Bipont. pag. 144. *Quid enim aliud eſt animus, quam quodammodo ſe habens ſpiritus.*

b) *Cic.* Lib. I. Ac. Quaeſt. cap. XI. P. X. ed. Bipont. pag. 50.

c) *Diogen. Laert.* Lib. VII. Segm. 156. pag. 465. *Πνεῦμα ἔνθερμον εἶναι τὴν ψυχήν. Nemeſ.* de natur. homin. cap. II. ed. Oxon. MDCLXXI. pag. 38. *Οἱ μὲν γαρ Στωϊκοι πνεῦμα λέγουσιν ψυχὴν ἔνθερμον καὶ διάπυρον.*

d) *Diogen. Laert.* Lib. VII. Segm. 156. pag. 465.

e) *M. Antonin.* Lib. V. XX. et Lib. VI. XV. ed. CHRIST. WOLLE, Lipſ. 1719. pag. 101. 110.

docuit. Foetum, porro aiebant, utero adhuc inclusum, nondum animo esse praeditum, sed uti plantam illi adhaerere, et in illo ali, post partum uero ab aëre refrigeratum, animal et animatum fieri f). Post mortem eum quidem durare, sed non immortalem esse g); tamdiu enim, quam mundum, cuius pars animus sit, existere, eo autem conflagrato, quoque interire h) et in materiam igneam, e qua egressus sit, redire i). Ipsi autem hac in re dissentientes, quippe sapientum tantum animos post mortem durare, stultorum autem interire k) existimabant. Octo, ex illorum opinione, partes animum constituunt: quinque, quibus sentimus; sexta, qua prolem procreamus; septima, qua uocem emittimus; octaua, qua cogitamus l) seu ἡγεμονικὸν m), uel ea pars,

f) *Antonin.* Lib. X. 26. p. 226. *Plut.* de repugn. Stoicor. P. II p. 1053. Γίνεσθαι τὴν ψυχὴν ὅταν τὸ βρέφος ἀποτεχθῇ. *Tertullian.* de anima. cap. XXV. ed. CAROL. MOREAU Paris. 1658. P. I. pag. 21. *Lact.* Lib. III. cap. IV.

g) *Diogen. Laert.* Lib. VII. Segm. 156. pag. 465. *Cic.* Lib. I. Tusc. Quaest. cap. XXXI. P. X. ed. Bipont. pag. 393. *Stoici autem usuram nobis largiuntur, tanquam cornicibus; diu mansuros aiunt animos; semper, negant.*

h) *Galen.* hist. philos. cap. IX. P. II. pag. 31.

i) *Diog. Laert.* Lib. VII. Segm. 156. pag. 465. *Senec.* ad Marc. Consol. cap. XXVI. ed. Bipont. P. I. pag. 215. *Nos quoque felices animae et aeterna sortitae, cum Deo uisum erit iterum ista moliri, labentibus cunctis, et ipsae parua ruinae ingentis accessio, in antiqua elementa uertemur.*

k) *Numen.* apud *Euseb.* de praep. Euang.

l) *Diogen. Laert.* Lib. VII. Segm. 157. pag. 465. *Stob.* Ecl. phys. pag. 209. *Varro* Lib. VIII. de L. L.

m) *Cic.* Lib. II. de Nat. Deor. cap. XI. P. XI. pag. 70.

pars, in qua imaginationes appetitusque gignuntur, quae in corde eſt n). Quod ſic, ſatis quidem illepide, probare ſtuduerunt: uox, aiebant, e mente procedit, cuius itaque principalis ſedes ſit in corde, neceſſe eſt o). Omnes animi perturbationes pectus adficiunt, ideoque in corde habitare animum oportet p). Ab hac potiſſima animi parte, ea nimirum, qua cogitamus, caeterae emiſſae per uniuerſum corpus diffunduntur. Hinc ad uiſum eſt ſpiritus (πνεῦμα ὁρατικὸν) uiſui deſtinatus, a principe animi parte usque ad pupillam q) transiens: auditum efficit ſpiritus ab eadem parte in aurem transmigrans r). Pneumaticos medicos eandem de principe animi ſede ſententiam fouiſſe, GALENVS s) litteris mandauit.

§. VI.

RESPIRATIO.

Pars quaedam aëris per nares tracti, ex ueterum mente, ad cerebrum adſcendit, altera in pulmones deſcendit, a pulmonibus autem ad cor transmigrat.

n) *Diog. Laert.* Lib. VII. Segm. 158. pag. 466.

o) *Galen.* Lib. II. de plac. Hipp. et Plat. cap. V. P. V. pag. 98.

p) *Galen.* l. c.

q) *Galen.* hiſt. philoſ. cap. XXIII. P. II. pag. 47. *Plut.* Lib. IV. de plac. philoſ. cap. XV. P. II. pag. 901.

r) *Plut.* l. c. cap. XVI. P. II. pag. 901.

s) *Galen.* Lib. I. de loc. aff. cap. I. P. VII. pag. 384.

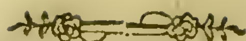
migrat [t]). Quum uita noſtra absque tracto redditoque ſpiritu conſiſtere non poſſit, ueteres de eo quid in corpore faciat ſpiritus, uarias ſententias habuerunt. Alii, quod GALENVS putabat, reſpirationis uſum in conſeruando innato calore conſiſtere credebant [u]). Alii, ASCLEPIADE duce, reſpirationem cauſam animae eſſe putabant; alii per eam animam corroborari, quod PRAXAGORAS dixit; alii arteriarum impletioni inſeruire, quod ERASISTRATVS caet. [x]); ſed nunc non eſt noſtri, quae ueteres medici de reſpiratione eiusque uſu cogitauerint, enarrare, ſufficit nobis hic annotare, quid unus ex ARCHIGENIS ſectatoribus, ideoque Pneumaticorum doctrinis addictus, quem GALENVS non quidem nominat, uerum laudat, de ea cogitauerit. Is autem, neque inſpiratione aërem corpus ingredi, neque in exſpiratione e corpore egredi exiſtimauit [y]). Quae uero cauſſa huius opinionis fuerit, GALENO de ea ſilente, ignoramus.

§. VII.

PATHOLOGIA.

Abſolutis phyſiologiae fragmentis, ad pathologiam ducimur, in qua Pneumatici medici naturae

t) *Galen.* de cauſ. Perſpirat. cap. I. P.V. pag. 421.
u) *Galen.* de uſu reſpirat. cap.V. P.V. pag. 415.
x) *Galen.* de uſu reſpirat. cap. I. P.V. pag. 413.
y) *Galen.* Comment. in Lib. Hipp. de nat. hom. P. III. pag. 114.

penetralia ingressi, alta contemplatione causas ac euentus morborum indagabantur. Non Empiricorum ac Methodicorum more in status morbosi corporis humani inuestigandi, liminibus substiterunt; sed Dogmaticorum more, quos aemulabantur, ratiocinati sunt, et ipsi cogitantes, et ab aliis, quae ex paucis, quae restant, fragmentis clare perspicitur, discedentes. Opiniones, quas *de natura*, *causis*, et *temporibus morborum*, *de pulsu*, qua in doctrina omnes fere Pneumatici medici celebriores et ab aliis discedebant et inter se disentiebant, *de dolore*, *febre*, *febre semitertiana*, *epiala*, *typis*, *rigore in febribus*, caet. fouebant et quas GALENVS in disputationibus cum iis habitis nobis seruauit, ex eius libris diligenter collectas et in ordinem quendam redactas, lectoribus nunc exhibebo.

§. VIII.

NATVRA MORBORVM.

Spiritus illius omnia penetrantis, de quo supra dictum est [z]), affectio, secundum Pneumaticorum medicorum mentem, morborum naturam constituit [a]). Qua ratione Pneumatici medici, primi, qui principium ratione particeps in morbis actuosum statuebant, ad hanc opinionem sint perducti, ex eo facile colligi potest, quod ex Stoicorum doctrina, cui erant

z) Sect. II. §. I.

a) *Galen.* Introduct. cap. IX. P. II. pag. 368.

erant addicti, animam mundi omnia, quae in rerum uniuersitate sunt, gubernare ac conseruare, existimauerunt, adeoque illam animae mundi partem, cuius sedes in corde est, animum nempe, corpus gubernare et in statu naturali conseruare, illo autem offenso, morbos procreari, putauerunt. Ad quam sententiam amplectendam, eos hanc ob causam eo facilius impulsos esse, simile uero est, quod, uti omnes omnium temporum medici, non φαινομένοις acquiescentes, sed de iis meditantes, non humidas tantum, sed solidas quoque corporis humani partes ad morbos procreandos conferre, bene perspexisse uidentur. Ideoque cum illis consentiebant medicis, qui in naturae locum Archaeum, Animum, aut quoduis aliud in morbis actuosum principium substituebant, quod HIPPOCRATES iam et cognouit et ἐνορμῶν appellauit, recentiores autem medici uis uitalis nomine insignire solent.

Κράσεως quoque elementorum status posuerunt, a quibus et sanitatem pendere et morbos gigni putabant; κράσεως nimirum statum calidum humido iunctum, sanitati nullum adferre detrimentum nulloque in morbo inueniri, sed potius, quia morti, quod mox demonstrabimus, est contrarius, uitam ac sanitatem efficere, docebant. Statum autem calidum sicco admixtum omnino morbos procreare, uti febres, porro frigidum cum humido aquarum in

corporis cauitatibus collectionem et frigidum cum ſicco melancholiam producere ſtatuebant. Morte omnium animalium corpora ad ſtatum ſiccum et frigidum redigi opinabantur, qua de re mortuos ἀλίβαντας uocare ſolebant, quippe qui nihil humidi in ſe continerent; utpote tum caloris abolitione eo exhauſtos, tum frigore rigentes b). Tales malae mixtionis ſtatus octo poſuerunt; quatuor ſimplices, ſtatum frigidum nimirum, calidum, humidum et ſiccum, et quatuor ex iis compoſitos c).

Morborum συμπάθειαν quoque non praetermittebant, ſed ARCHIGENES docebat, actiones quasdam laedi, illaeſa ea corporis particula, quae ipſis inſeruit; uti ſuffuſionem exempli cauſſa adfert, quae a uaporibus fuliginoſis in uentriculo contentis et ad cerebrum delatis procreatur d), et uertiginem, quae quoque nonnunquam ex iis partibus, quae circa hypochondria ſunt, ortum ducit e).

§. IX.

CAVSA MORBORVM.

Cauſa, ſecundum ATHENAEVM, eſt id, quod facit, hanc autem ille occaſionalem ſeu euidentem uocauit f). Quod morbos procreat, nomine cauſae prae-

b) *Galen.* Lib I. de Element. cap. III. P. III. pag. 36.

c) *Galen.* Lib. III. de loc. aff. cap. V. P.VII. pag. 428.

d) *Galen.* Lib. II. de loc. aff. cap. I. P.VII. p. 424.

e) *Galen.* Lib. II. l. c. cap. XII. P.VII. pag. 447.

f) *Galen.* definit. Medic. Defin. CLV. P. II. pag. 251. Αἴτιόν ἐστι τὸ ποιοῦν· τοῦτο δέ ἐστι τὸ προκαταρκτικόν.

praedisponentis (προηγουμένη) ATHENAEVS insigniuit [g]); ARCHIGENES denique causam pertransientem (διοδεῦον) [h]) constituebat, quae non assiduum in parte, quam afficit, procreat morbum, sed momentaneam tantum doloris sensationem, mox iterum cessantem, quamque ille cum umbra morbi (σκιᾷ πάθους) comparat. Quum tam minutissimas causas non neglexerint Pneumatici medici, facile potest intelligi, illos non, quod duae illius aeui celeberrimae sectae, Empiricorum nimirum et Methodicorum fecerunt, causarum abditarum scrutinium parui fecisse; medici enim fuerunt non experientiam tantum, sed rationem quoque in arte adhibentes.

§. X.

MORBORVM TEMPORA.

Morborum tempora quoque considerabant, initium nempe, statum, decrementum et finem; accessionem, remissionem, intermissionem, caet. Illud temporis spatium, quod a primo morbi insultu ad statum usque intercedit, et incrementum uocatur, ARCHIGENES omisit, qui morborum tempora in prima et maxima (εις τοὺς πρώτους τε καὶ μεγίστους καιροὺς) diuidebat [i]) ideoque post principium statim uigorem

g) Galen. Comment. II. in Lib. Hipp. de nat. hom. P. III. pag. 129. ἁ ποιοῦντα τὰς νόσους.

h) Galen. Lib. I. de loc. affect. cap. II. P.VII. pag. 384.

i) Galen. de morbor. temporib. cap. I. P.VII. pag. 293.

gorem ſeu ſtatum ponebat, quam ob rem merito a GALENO uituperatur. Quae hic omittendo, alio loco addendo peccauit, declinationis morborum tempus iterum in duo tempora diuidens, ratione maioris uel minoris gradus inter ſe differentia, et poſtremum declinationis tempus, remiſſionem nominans k). Duos, uti ſupra iam annotauimus l), ſcripſit libros *de morborum temporibus*, in quibus de iis proprias ſuas opiniones protulit, ab HIPPOCRATIS aliorumque medicorum ſententiis ualde diſcedentes. Quum autem ii interierint, nil certi de iis, quae cogitauerit nobis ſtatuere licet, ſufficitque tantum GALENI iudicium nimis, ut uidetur, rigoroſum de his ARCHIGENIS libris adſcribere: *Duplici modo*, inquit, *ille peccat, tum quod neque utilia profert, tum quod copioſis inutilium rerum nugis librorum ſuorum lectores opprimat* m).

§. XI.

PVLSVS.

Quum ueteres medici ſanguinis motum, circulationem, uires eum pellentes et arterias eum continentes ignorarint, non mirandum eſt, Pneumaticos medicos in pulſu definiendo ualde haeſiſſe. Omnes fere Pneumatici medici, quorum aeuo medicos inprimis haec de pulſibus doctrina occupaſſe uidetur, de

k) *Galen.* l. c. cap.V. pag. 298.

l) Sect. I. §.III.

m) *Galen.* de tot. morb. temporib. cap. VIII. P.VII. pag. 34.

de pulſu libros confecerunt, et unusquisque eorum ſuas de eo protulit definitiones opinionesque. Conditor ſectae ATHENAEVS, pulſum eſſe, definiebat, motum per diſtentionem naturalem et inuoluntariam caloris, in arteriis et corde contenti, ex ſe ipſo et in ſe ipſum mouentis, qui unaque cor et arterias moueat; ſiue pulſum eſſe diſtentionem et contractionem cum perſpiratu (διάπνοιαν) cordis et arteriarum [n]). AGATHINVS: Cordis et arteriarum motum, pulſum eſſe docebat. Senſum quoque illum pulſantem, quem aegrotantes in inflammationibus percipiunt, pulſum nominauit. Palpitationem (παλμὸς) in eo a pulſu differre dixit, quod ea ſit abditarum arteriarum motus [o]). ARCHIGENES a praeceptore AGATHINO paullulum diſcedens: Pulſum eſſe cordis et arteriarum diſtentionem ac contractionem naturalem dixit [p]). MAGNVS denique, pulſum eſſe, docuit, non diſtentionem ſolum et contractionem, ſed etiam inflationem (διόγκωσιν) et collapſum (συνίζησιν) ſenſibilem cordis eorumque, quae in cordis modum afficiuntur [q]).

Communis ueterum opinio erat, inſtrumenta pulſui inſeruientia, cor nimirum et uaſa ex eo ex-

 euntia,

n) *Galen.* Lib. IV. de diff. pulſ. cap. XIV. P.VIII. pag. 100.

o) *Galen.* l. c. cap. XI. pag. 98. Ἡ τῶν οὐκ ἐν προχείρως τεταμένων ἀρτηριῶν κίνησις.

p) *Galen.* l. c. cap. XII. pag. 99.

q) *Galen.* l. c. cap. XIII. pag. 100.

euntia, nomine arteriarum comprehenſa, dilatando ſeſe ac contrahendo, pulſum conſtituere. GALENVS in diaſtole, aëream quandam ſubſtantiam attrahi, in ſyſtole uero, fuliginoſum excrementum ex humorum, deuſtione in toto animali corpore contractum, expelli r), credidit. Pneumatici medici et inprimis ARCHIGENES contrarium affirmabant; ſubſtantiam ſcilicet aëream, quam GALENVS per diaſtolen attrahi putauerat, per ſyſtolen attrahi et in hac arteriam illa impleri putabant, in diaſtole uero, dum dilatatur arteria, hoc fuliginoſum excrementum excerni et arteriam uacuari s). Quam ſententiam ARCHIGENES tali modo probare ſtuduit: ſi per os uel nares ſpiritum trahimus, id fit ea contrahendo, ſi uero illum reddimus, eorum fit dilatatio. GALENVS autem huic ab ARCHIGENE prolatae opinioni contradicit, eumque, quum naribus et labris cum arteriis nulla ſit coniunctio, erraſſe docet t).

Octo ARCHIGENES qualitates pulſui tribuit: magnitudinem, uehementiam, celeritatem, crebritatem, plenitudinem, ordinem uel perturbationem ordinis, aequalitatem, uel inaequalitatem, rhythmum u). Hae qualitates διηχημέναι ab illo uocantur, quid autem

r) *Galen.* de uſu pulſ. cap. III. P. V. pag. 437.

s) *Galen.* de uſu pulſ. cap. IV. P. V. pag. 432. *Eiusd.* Lib. IV. de diff. pulſ. cap. II. P. VIII. pag. 86. et *Eiusd.* Lib. IV. de Praeſag. ex pulſ. cap. XII. P. VIII. pag. 307.

t) *Galen.* de uſu pulſ. cap. IV. P. V. pag. 437.

u) *Galen.* Lib. II. de diff. pulſ. cap. IV. P. VIII. pag. 42.

tem cum his qualitatibus διηχημέναις ARCHIGENES uoluerit, GALENVS hac qualitatum diſtinctione minime contentus, ipſe ignorat[x]), niſi forte hac qualitatum nomine idem dicere uoluerit, quod peruulgatum et ab omnibus creditum (τὸ παρὰ πᾶσι λεγόμενόν τε καὶ πεπιστευμένον) alias dicitur. Singulis his qualitatibus, ex ARCHIGENIS mente, commune genus eſt, nempe magnitudini et paruitati commune genus eſt magnitudo; uehementiae ac remiſſioni uehementia; plenitudini ac uacuitati, plenitudo; duritiei ac mollitiei, durities; celeritati ac tarditati, celeritas; crebritati et raritati, crebritas: ordinem uero et aequalitatem, quod iam GALENVS notauit, ad commune genus non redegit[y]). His ab ARCHIGENE conſtitutis generibus, iterum ſpecies ſunt; differentiae enim pulſuum illi erant genericae et ſpecificae[z]). Vehementiae u. c. ſpecies ſunt: pulſus uehemens, languidus et medius[a]). Pulſus uehemens, cuius cauſa, uti ATHENAEVS docet[b]), eſt uitalis contentionis uis, ſecundum MAGNVM, qui ob hanc pulſus uehementis definitionem, nec non ob cauſam pulſus celeris, controuerſias cum AR-

CHI-

x) *Galen.* l. c. pag. 43. Ἐγὼ δέ τι μὲν ἐστι τὸ διηχημέναι, ἀκριβῶς συμβαλλεῖν οὐ δύναμαι, οὐδὲ γὰρ εὗρον τοὔνομα παρὰ τινι τῶν Ἑλλήνων.

y) *Galen.* l. c. cap. VI. pag. 48.

z) *Galen.* l. c. cap. X. pag. 58.

a) *Galen.* l. c. cap. VI. pag. 47.

b) *Galen.* Lib. III. l. c. cap. II. pag. 64. τοῦ ζωτικοῦ τόνου τὴν ἰσχύν.

CHIGENE habuit [c]), eſt is, qui inſignem habet magnitudinem, plenitudinem uelociterque digitis occurrit [d]) fitque ui ictus [e]): ARCHIGENES autem, pulſum uehementem eſſe dixit, qui maiorem contentionem haberet motus et ſtridulus (ῥοιζώδης) eſſet: ὅ, τί ποτ' αὐτῷ βούλεται, μὰ τοὺς Θεοὺς οὐκ ἀκριβῶς συνίημι, GALENVS omni iure addit, niſi uim ictus ſub ſtridulo pulſu intelligat [f]). Vehementis pulſus ARCHIGENES alias adhuc poſuit differentias; pulſus nimirum obſcuri, in quo remiſſus occurrit ictus, et lenis. Aliam pulſus uehementis differentiam conſtituebat ex illius mente, pulſus non remiſſus quidem, ſed quaſi impeditus et intro uergente praeditus grauitate, repreſſus et demerſus; aliam quoque differentiam efficit pulſus ictu continente, humidius impellente tactum pulſans (ὑγρότερον ἐξωθοῦσα τὴν ἀφὴν) maximeque a cibo recente (τροφῆς μάλιςα νεαρᾶς) ortus caet. [g]). Pulſus languidus ſecundum eum, is eſt, qui remiſſam habet contentionem (τόνον) et ictum non incitatum, differentiam illius is, qui grauis quidem, caeterum remiſſus eſt, effecit [h]).

Diui-

c) *Galen.* l. c. cap. I. pag. 63.

d) *Galen.* l. c. cap. I. pag. 63.

e) *Galen.* l. c. cap. II. pag. 65.

f) *Galen.* l. c. cap. II. pag. 65.

g) *Galen.* Lib. III. l. c. cap. III. pag. 66. Non poſſum non, quin GALENI ſententiam de his pulſuum differentiis, ab ARCHIGENE prolatis hic adponam, cui ex animo adſentio: Ταῦτ', ὦ πρὸς Θεῶν, πότερον θαυμαςά τὶς, ἢ ληρήματα φήσει;

h) *Galen.* l. c.

Diuidebat porro ARCHIGENES pulſum in longum, latum et altum. Longus illi eſt, quum arteria longitudine diſtenditur inſigni, ſed latitudine anguſta et humilius ſublata eſt (ταπεινότερον ἐγειρομένης); latum uocat, ſi arteriae diſtentio lata, ſed humilis et parua longitudine occurrit; altum, ubi arteria ualde attollitur, anguſta tamen, et latitudine breuis eſt [i]).

Pulſus plenus, ex AGATHINI mente, eſt, qui tenſum et contentum perpetuo ſpiritum repreſentat; uacuus habet ſpiritum diffluentem et in reniſu euaneſcentem [k]). ARCHIGENES aliam de pleno et uacuo, ſed magis obſcuriorem dedit definitionem [l]); quam autem, quum GALENVS non intellexerit, certe non alius mortalium, niſi Oedipus ſit, intelligere poterit. Pulſum formicantem, ARCHIGENES docuit, e paruitate, imbecillitate, crebritate et celeritate conſtare [m]). Multas adhuc alias pulſuum differentias ARCHIGENES poſuit, quarum nomina ualde ſingularia ac paene ridicula hic adiiciemus: GALENVS enim e libris, quos ARCHIGENES de pulſibus

i) *Galen.* Lib. II. de diff. pulſ. cap. VII. P. VIII. pag. 51.

k) *Galen.* Lib. IV. de dignoſc. pulſ. cap. II. P. VIII. pag. 158. Παρακολουθεῖ γὰρ (Ἀγαθῖνος) ἐν ταῖς ἐπισκέψεσι πληρότητος, καὶ κενότητος σφυγμοῦ, τοῦ μὲν πλήρους τεταμένου, καὶ ἐξερεισικὸν δὶ ὅλου τὸ πνεῦμα περεισάντος, τοῦ δὲ κενοῦ διαῤῥέον, καὶ ταῖς ἀντιβάσεσιν ἐναφανιζόμενον, ὡς ῥήξει τινὸς ὑδατίνης πομφόλυγος ἐοικέναι.

l) *Galen.* l. c.

m) *Galen.* Lib. II. l. c. cap. I. pag. 122.

bus confecit, *pulſum praecipitatum*, *ſtridentem*, *humidum apparentem*, *ſoporoſum*, *bombantem*, *ſtupefactum*, *reſolutum*, *intentum*, *infirmum*, *congelatum*, *diſſlatum*, *cubitis propellentem*, *occultatum*, *expulſorem*, *grauem*, *crepentem*, *madidum*, *congregatum*, *diſgregatum*, *languesſcentem*, *ſuffuratum*, *lancinoſum*, *exagitatum*, cet. n) refert. Sed

Obe! iam ſatis eſt!

Qua ratione uiri caeteroquin optimi et ualde laudati, tam abſurda et ridicula de pulſuum diſtinctionibus, ac differentiis protulerint, non uideo, niſi credendum eſt, eos omnia illuſtrare et explicare uoluiſſe, et CHRYSIPPVM proauum ſectae, cui adhaerebant, uti GALENVS eum nominat, aemulantes, non de re, ſed de nominibus tantum pugnare fuiſſe ſolitos o). GALENVS omnium Pneumaticorum medicorum et inprimis ARCHIGENIS de pulſibus doctrinas in libro: *de differentiis pulſuum* examinauit, easque quantum fieri potuit, interpretatus eſt, eam inprimis ob cauſam, ut eas ipſas doctrinas falſas eſſe doceret atque erroneas p). Inueſtigatio-

n) *Galen.* Lib. III. de diff. pulſ. cap. IV. P. VIII. pag. 70.

o) *Galen.* l. c. cap. I. pag. 63. Ἀρέσκονται γὰρ οὗτοι πάντες οἱ πνευματικοὶ καλούμενοι, τοῖς ἀπὸ τῆς στοᾶς δόγμασιν· ὥστ᾽ ἐπεὶ Χρύσιππος αὐτοὺς εἴθισεν ἀμφισβητεῖν περὶ τῶν κατὰ τὴν φιλοσοφίαν ὀνομάτων, οὐδ᾽ αὐτοὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν ταῦτα ποιεῖν ὀκνοῦσι.

p) Tertius GALENI *de differentiis pulſuum* liber hanc habet inſcriptionem: Τῷ παραδείγματι τοῦ σφοδροῦ τε καὶ ἀμυδροῦ, πλήρους καὶ κενοῦ, σκληροῦ καὶ μαλακοῦ σφυγμοῦ, ἡ τοῦ Αρχιγέ-

tionem causarum, differentias pulsuum excitantium, quam GALENVS primus instituit et in libris: *de causis pulsuum* sermonem fecit, neglexisse quidem q), ea autem, quae uarii pulsus et de praesente morborum statu, et de euentu nos docent, non omnino parui fecisse uidentur. Exemplum est, pulsus celeris signum, quem magnopere periculosum esse, quem in syncope percipi, quem periculum in peripneumonia portendere et febres, in quibus obstructae uel compressae sunt principes arteriae, comitare docebant r). Doctrinam quali modo pulsus sensuum ope dignoscendi sint, ARCHIGENES primus, teste GALENO, leuiter quidem, attigit, ante eum enim nec ullus philosophorum nec medicorum eam tetigerat s).

§. XII.

DOLOR.

Dolor molestus sensus est, qui secundum GALENVM t) ab affectis neruis pendet. Quommodo uero Pneumatici medici, imprimis ARCHIGENES, strenuus huius sectae assecla, cuius de dolore doctrinae fragmenta adhuc extant u), dolorem definierint, non

χιγένους καὶ τῶν ἄλλων πνευματικῶν ἐξελέγχεται πραγματεία. Et passim in his et in aliis de pulsibus libris GALENVS illorum opiniones refutauit.

q) *Galen.* Lib. II. de diff. pulf. cap. IV. P. VIII. pag. 68.

r) *Galen.* Lib. II. de praesagit. ex pulf. cap. V. P. VIII. pag. 263.

s) *Galen.* Lib. I. de dignot. pulf. cap. I. P. VIII. pag. 103.

t) *Galen.* Lib. II. de loc. aff. cap. II. P. VII. pag. 402.

u) *Galen.* l. c. cap. II. VI. VIII. IX.

non ſatis patet. E differentiis dolorum, quas ARCHIGENES poſuit, apparere tantum uidetur, illos quemcunque corporis ſenſum, et moleſtum et gratum dolorem nominaſſe. ARCHIGENES multas, uti pulſuum, ſic quoque dolorum ſtatuit differentias, et quidem hanc ob cauſam, quod ex iis, quae partes corporis morbo ſint affectae, perſpici poſſe exiſtimauit x), quas omnes nunc recenſere nec uoluimus nec poſſumus, quum, quod ſupra iam annotauimus, omnes, quos ſcripſit, libri, adeoque et illi, qui hanc dolorum doctrinam continebant, ſunt deperditi.

Inter dolorum, quas ſtatuebat, differentias, dolor ſtupidus eſt nominandus, qui ſecundum ARCHIGENIS mentem, in neruis fit; oritur enim, ſi nerui contorti (συστρεφόμενα) diſtenduntur et indurantur y). Quum autem omnis dolor neruorum ope percipitur, ualde ille errauit, quod hanc tantum doloris ſpeciem a neruis ſentiri, exiſtimauit. Saporum genera quoque dolorum nominibus inſigniuit, et ſic dolorem tractorium (ὁλκιμον), auſterum, dulcem, leniter acutum, ſalſum, tenacem, rigidum, adſtringentem, ſtabiliuit z). Dolor ulceroſus (ἑλκώδης) ARCHIGENIS, ſenſus eſt, qualis in partibus ulceroſis percipi ſolet; tenuiter acutus (ἰσχνῶς ὀξύς), qualis ab

x) *Galen.* l. c. a cap. II. pag. 401.

y) *Galen.* Lib. II. de loc. aff. cap. II. P. VII. pag. 402.

z) *Galen.* l. c. cap. VI. pag. 407.

ab acus punctu procreatur; dulcior (γλυκύτερος) qui imbecillior est praecedente, et dolor pruriginem inducens superficiemque afficiens. Dolor punctorius in profundo est (τοῦ βάθους ἐστίν); infixus in sinu uicino (κόλπου πλησιάζοντος); sinus autem uoce corporis cauitates significat [a]); lacerans in finibus consistit; stimulans non in profundo est. Nerui afficiuntur, dolore infixo, angustiae pleno, et minime diffuso, hisque nominibus dolores circumscriptos uult intelligi. Dolores qui in membranis sentiuntur sunt in latum discurrentes et *haemodiae* [b]) quid simile habentes. Dolores membranarum ossibus adiacentium profundi sunt; uenae dolores graues, detrahentes et infarctibus aequales; musculi fusos et laxos producunt, quippe qui minus intenduntur [c]).

E dolorum differentiis, partium affectarum dignotionem ARCHIGENES explicuit; dolorem enim tractorium (ὅλκιμος) [d]), inhaerentem, torpidum, atque

a) *Galen.* l. c. cap.VIII. pag. 415. Κοιλότης γάρ τίς ἐστιν ὁ κόλπος.

b) Αἱμωδία *est dentium stupor aut torpor, ex acidis acerbisue cibis, aliquando etiam ex uisione aut auditione procedens, cum uidelicet ea a quibus animus ac corpus pariter abhorret uidemus aut audimus, uelut cum ictus aut ruinas, aut praecipitia contuemur, ac limarum aut serrarum attritus exaudimus.* ANVT. FOESII Oeconom. Hipp. Frcf. 1588. pag. 13.

c) *Galen.* Lib. II. de loc. aff. cap.VI. P. VII. pag. 407.

c) *Galen.* l. c. cap.VIII. pag. 408 seqq.

d) GALENVS ipse de significatione uerbi ὅλκιμος dubitat. Latino uerbo *glutinosus* haec graeca uox respondet. Secundum nonnullorum e secta Pneumaticorum mentem, dolorem indura-

tum,

que atrocius urgentem, hepatis affecti ſignum eſſe docebat: ſplenis dolorem non acutum eſſe ſed grauem ac diſtenſum, ac ſenſui qui ab impreſſione percipitur ſimilem; renum dolores auſteros eſſe et cum permanente ſtrictione pungentes; ueſicam doloribus uehementer adſtringentibus atque tenſionibus punctoriis; uterum autem doloribus acutis, emicantibus, pungentibus, diſtendentibus, torminatim incidentibus affici e). In ſphacelode hemicrania, arteria primo affecta, dolorem pulſantem ac prorumpentem (διαΐσσοντα) f) inducit, eoque formam rotundam adipiſcitur ac horrorem excitat g). Merito autem GALENVS illum uirum, caeteroquin non ignobilem, ob hanc dolorum diuiſionem, tam obſcuram et ſubtilem uituperat h).

§. XIII.

FEBRIS.

Quam de febre fouebant Pneumatici medici doctrinam, teſte GALENO, maxima ex parte cum iis in ea conſentiente, optima fuit i). Omnem febrem

tum, inflammatum, iugulum detrahens, diuturnum, urgentem, uehementem ſignificat. *Galen.* l. c. cap. IX. pag. 416.

e) *Galen.* Lib. II. de loc. aff. cap. IX. pag. 415.

f) *Galen.* l. c. cap. VIII. pag. 410. Ὁ δὲ διαΐσσων πόνος ἐςὶν ὅταν ὥσπερ ἀπὸ ῥίζης ἀρχόμενος τοῦ πρωτοπαθοῦντος μορίου, φέρηται ταχέως εἰς τὰ παρακείμενα.

g) *Galen.* l. c.

h) *Galen.* l. c. paſſim.

i) *Galen.* Lib. I. de diff. febr. cap. VII. P. VII. pag. 114. Κινδυνεύει γὰρ

brem ex humorum putredine consistere putabant, diarias quoque, quas tamen GALENVS excipit. Signum omnium febrium inseparabile ac firmum, pulsum durum esse, ARCHIGENES statuebat [k]). Febrem semitertianam (ἡμιτριταίον) quae, ex GALENI mente, e tertiana et quotidiana continua est composita [l]), AGATHINVS omnem febrem tertianam productam appellauit [m]), eamque cum tertiana eiusdem generis esse, tantum quoad accessionis magnitudinem diuersam putabat [n]). Febrem semitertianam iterum diuidebat in magnam, mediam et paruam. Magna erat, cuius exacerbatio ultra tria interualla, seu horas quadraginta octo perduraret, quae febri continuae propinqua esset, raro tamen occurreret; media erat, tempore accessionis remissionis tempori aequali existente, quae itaque per horas triginta sex perduraret; paruam uocabat, cuius accessionis tempus breuius erat tempore remissionis, et quae intra quatuor et uiginti horas absolueretur [o]). Omnem

quo-

γὰρ οὖν δοξάζειν ὧδε καὶ ὁ τῶν ἀπ' Ἀθηναίου χορὸς ἄνδρες οὐχὶ φαυλότατοι τ' ἄλλα τῆς τέχνης, καὶ οὐχ ἥκιστα πυρετῶν ἐπιστήμης, περὶ ὧν κἀγὼ τό γε πλεῖστον αὐτοῖς σύμφημι, πλὴν ἔν τι παρίημι, τοὺς ἐφημέρους ὀνομαζομένους πυρετούς.

k) *Galen.* de marcore cap. V. P. VII. pag. 185. Lib. I. de diff. febr. cap. IX. P. VII. pag. 138. et Lib. III. de praesag. ex puls. cap. V. P. VIII. pag. 288.

l) *Galen.* Lib. II. de diff. febr. cap. VII. et VIII. P. VII. p. 133 seqq.

m) *Galen.* l. c. cap. IX. pag. 138.

n) *Galen.* l. c.

o) *Galen.* Comment. in Lib. VII. Hipp. Epidem. P. IX. pag. 410. et *Eiusd.* de typis cap. IV. P. VII. pag. 154.

quoque febrem ex propriis ſignis cognoſcere ſtudebat p). ARCHIGENES autem febrem ſemitertianam e tertiana et quotidiana eſſe mixtam, qua in mixtione quandoque febrem tertianam, quandoque quotidianam exuperare q); et epialam eam eſſe exiſtimauit, quum ſimul febricitant ac rigent aegroti et utrumque in eodem tempore in quauis corporis parte ſentiunt r). Ad rigorem in febribus, quem ATHENAEVS, ex PLATONIS ſententia, affectum frigidum a cauſa frigida (caeteros enim omnes, qui de cauſis rigoris ſcripſerunt, et medicos et philoſophos, ille refutauit) s) ortum ducentem definiebat t), ſubleuandum ARCHIGENES olei multi calidi ſolium commendauit u). In febrium ardentium uigore idem auctor, non faciem tantum, ſed pectus quoque fouendum x), et nitrum in aqua eliquatum porrigendum eſſe, docebat y). Geſtationem et frictionem z), ad febrem tollendum, Pneumatici quoque et plura alia remedia adhibuerunt, quae PAVLVS AEGINETA, ORIBASIVS, AETIVS aliique nobis ſeruarunt.

§. XIV.

p) *Galen.* aduerſ. eos, qui de typis ſcripſ. cap. III. P. VII. pag. 161.
q) *Galen.* Lib. II. de diff. febr. cap. VIII. P. VII. pag. 138.
r) *Galen.* Lib. II. de diff. febr. cap. VI. P. VII. pag. 132.
s) *Galen.* Lib. II. de Symptom. cauſ. cap. III. P. VII. pag. 69.
t) *Galen.* de Tremore cap. VI. P. VII. pag. 208.
u) *Paul. Aeginet.* Lib. II. cap. XLVI. Coll. Steph. pag. 156.
x) *Aet.* Tetrab. I. Serm. III. cap. CLXX. Coll. Steph. pag. 156.
y) *Oribaſ.* Lib. IX. Medicinal. Coll. cap. XXIII. Coll. Steph. p 376.
z) *Oribaſ.* Lib. VI. Medicin. Collect. cap. XXV. et *Eiuſd.* Lib. VI. Synopſ. cap. XXXII. Coll. Steph. pag. 296. 99.

§. XIV.

MEDICAMENTA.

Pauca nobis fragmenta e Pneumaticorum ſcriptis ſupereſſe, ſupra iam dixi: eorumque, quae nobis ſuperſunt, medicorum longe, proh dolor! maxima pars rudem inconditamque medicamentorum farraginem continet, quae ad doctrinas iis proprias illuſtrandas uix multum conferre poterit. Erant autem illa, uti mos fuit medicis illius aeui, non concinna quidem, ſed e uariis ac multis mixta et compoſita. Saepe tamen ſimpliciſſimam et efficaciſſimam medendi methodum adhibuerunt, quod Tetani e uulneribus orti a), aliorumque morborum curationes ab iis propoſitae probant. Quaedam illorum medicamentorum plurimam famam ſunt adepta, uti Hiera, ſeu medicamentum ſacrum ARCHIGENIS, ab illo ad caput, ſtomachum, omnisque generis humores purgandos laudatum b), et ad uitioſos humores, melancholiam caet. a GALENO commendatum c). Conſtat autem illa e *Colocynthidis*, *ſquillae aſſatae*, *euphorbii*, *gentianae*, *opopanacis*, *paſtillorum*

a) *Aet.* Tetrab. II. Serm. II. cap. XXXIX. ed. Graec. Venet. apud Ald. 1534. pag. 170. ARCHIGENES aegro a tetano e uulnere affecto, e cuius libris haec tetani deſcriptio ac curatio AETIVS nobis ſeruauit, uenam, ſi opus erat ſecuit, alicam cum aqua mulſa illi porrexit, et ex aqua et oleo tepido balneum parauit, in quo aegrum ad umbilicum usque inſidere et unguentis oleoſis inungi iuſſit.

b) *Nic. Myrepſ.* Sect. XXIII. cap. XVIII. et XIX. Coll. Steph. p. 648.

c) *Galen.* de Melanchol. cap. II. P. X. pag. 500.

lorum theriacorum, *ſingulorum drachmis quinque*, *ſtichadis drachmis ſex* et e ſexcentis adhuc aliis [d]). Venae ſectionem, nec ut ERASISTRATVS, eiusque aſſeclae auerſati ſunt [e]), nec in omnibus morbis, uti temporibus eorum mos erat [f]), adhibuerunt, ſed in iis tantum morbis, in quibus ſanguinis copia circumcindenda erat, ut in pleuritide [g]), angina [h]) caet.; ſemper tamen non ad animi deliquium usque uitalem illum laticem e uenis emitti iubebant. Balnea frigida ac calida commendabant [i]); ad capitis dolorem ARCHIGENES amuleta et uerbenam, coronae modo impoſitam, laudabat [k]); helleborum inter remedia magni fecerunt, ac multa de eo litteris mandarunt [l]); lac muliebre tabi medendae adhibuerunt [m]).

Διαι-

d) Tres ARCHIGENIS Hierae formulae in NIC. MYREPSI *de compoſitione, medicamentorum* libris occurrunt, et alia ARCHIGENIS hierae formula in PAVLI AEGINETAE Lib. VII. cap. VIII. Coll. Steph. pag. 652. exſtat.

e) *Galen.* de V. S. aduerſ. Eraſtiſt. cap. V. P. X. pag. 358.

f) *Cor. Celſ.* Lib. II. cap. X. ed. LEON. TARGAE. L. B. 1785. pag. 61. *Sanguinem, inciſa uena, mitti nouum non eſt; ſed nullum pene morbum eſſe, in quo non mittatur, nouum eſt.*

g) *Aet.* Tetrab. II. Serm IV. cap. LXVIII. Coll. Steph. pag. 432.

h) *Aet* Tetrab. II. Serm. IV. cap. XLVII. Coll. Steph. pag. 401.

i) *Oribaſ.* Lib. VIII. Medic. Collect. cap. II. Coll. Steph. pag. 336.

k) *Galen.* Lib. I. de remed. parab. cap. I. P. X. pag. 117.

l) *Oribaſ.* Lib. VIII. Medic. Collect. cap. III. Coll. Steph. pag. 337. et paſſim.

m) *Galen.* de probis prauisque alimentor. ſuccis. P. VI. pag. 426. et Lib. VII. de Method. Med. cap. VI. P. X. pag. 160.

Διαιτητικὴν, quae uictu morbos curat, non parui fecerunt [n]), et alimentorum, quae ſalubria et quae noxia ſint, inueſtigationi operam dederunt, et qualitates illorum, et bonas, et noxias, uti e paucis, quae adhuc reſtant, ſpeciminibus, v. c. de tritico, pane, hordeo caet. ab ATHENAEO prolatis [o]), perſpicere licet, bene deſcripſerunt.

§. XV.

QVID PNEVMATICI MEDICI AD MEDICINAE INCREMENTVM CONTVLERINT.

Doctrinis ſectae Pneumaticorum nunc expoſitis, indolem horum uirorum, et quid ad medicinae incrementum contulerint inueſtigare, ac paucis delineare nobis licebit. Omnes Pneumatici medici, ſectae philoſophorum, cui addicti erant, notam prae ſe tulerunt, eaque e doctrinis ac moribus eorum effulget. Hinc ſubtilitas eorum in definiendo ac diſtinguendo [p]), in quibus ſaepe abſurda ac obſcura proferebant, cuius rei definitiones ac diuiſiones pulſuum ac dolorum exemplum praebent; quam enim exprobrationem CICERO aduerſus ZENONEM protulerat, *quem,* dixit, *non tam rerum inuentorem fuiſſe,*

n) *Aet.* Tetrab. III. Serm. III. cap. XXX. Coll. Steph. pag. 572.

o) *Oribaſ.* Lib. I. Med. Coll. cap. II. IX. XI.

p) *Cic.* Lib. III. de Finib. cap. I. ed. Bipont. P. X. pag 231. *Stoicorum autem non ignoras, quam ſit ſubtile uel ſpinoſum potius, diſſerendi genus.*

fuiſſe, qaam nouorum uerborum[q]), eandem quoque GALENVS contra Pneumaticos profert medicos[r]). Maxima pertinacia in diſputationibus cum aliis medicis utebantur, et nugas ac ridicula defendere, cedere neſcii, uoluerunt, uti e nonnullis a GALENO cum iis habitis controuerſiis perſpici poteſt[s]); potius enim urbem, quam unum tantum dogma huius ſectae delendum[t]), ſtatuebant. Artem ſalutarem multis nouis definitionibus ac nominibus auxerunt, magis ſane ideo cenſendi, quam laudandi. Non autem uitioſa tantum et arti noxae futura protulerunt, ſed alia quoque utiliora et arti amplificandae idonea. Primi erant, qui quoddam philoſophorum ſyſtema cum medicina coniungentes, naturae *φαινόμενα*, quae in corpore ſano et a morbis affecto occurrere ſolent, doctrinis huius philoſophiae explicuerunt. Primo principium quoddam, ratione particeps, et in ſano corporis ſtatu, et in morbis actuoſum poſuerunt, quae autem doctrina, ſecta eorum deleta, quoque exſtincta eſt, usque dum ſaeculo elapſo refloreſceret, quo IOANNES BAPTISTA VAN HELMONT

q) *Cic.* l. c. cap. II. pag. 231.

r) *Galen.* Lib. III. de diff. pulſ. cap. I. P. VIII. pag. 63. et aliis locis.

s) V. g. quam de pulſuum differentiis GALENVS habuit controuerſiam cum ſene nonagenario e Pneumaticorum ſecta Lib. III. *de diff. pulſ.* cap. III. P. VIII. pag. 67. et illa de elementorum doctrina cum alio Pneumaticorum habita, qui GALENVM decimum nouum annum agentem in principiis huius ſectae erudiuit, Lib. I. *de Element.* cap. VIII. P. III. pag. 16. extat.

t) *Galen.* Lib. III. de loc. aff. cap. V. P. III. pag. 431.

MONT errores Galenicos de quatuor ſanguinis humoribus refutauit, et eorum loco Archaeum ſuum, quo nomine uitale principium ornauit, in medicinam introducebat. Poſt eum SEBASTIANVS WIRDIG: Coelos, aërem et atomos ſpiritus eſſe, et uerbo omnia ſpirituum ope fieri et agi docebat, quem hanc ob rem IO. CONR. BARCHVSEN [u]) et GOTTLIEB STOLLE [x]) ad Pneumaticos medicos pertinere putabant. Sed maiori iure GEORGIVS ERNESTVS STAHLIVS, qui eandem fere, quam ATHENAEVS de autocratia animae fouebat ſententiam, eorum numero eſt inſerendus. Doctrinam de febribus Pneumatici medici amplificabant, ac ARCHIGENES non primus, ſed princeps tamen ante GALENVM eſt medicus, qui corporis humani affectus in ſyſtema quoddam redegit [y]), uiriumque naturalium ſcientificam diuiſionem primus, leuiter quidem, attigit, quam deinde GALENVS magis amplificauit [z]). Semiotica ATHENAEVS cum therapia coniunxit [a]). In deſcribendis ac curandis morbis ad opiniones de morborum natura ab iis prolata non ſemper reſpexiſſe uidentur. Inſaniam u. c. ſine febre,

u) Hiſt. medicinae. Amſtel. 1710. pag. 271.

x) *Anleitung zur Hiſtorie der medicinifchen Gelahrheit. Jen.* 1731. pag. 295.

y) *Galen.* Lib. III. de loc. aff. cap. I. P. VII. pag. 424.

z) *Galen.* de Plenitud. cap. IV. P. VII. pag. 328.

a) *Galen.* Introduct. cap. VII. P. II. pag. 365.

bre, esse affectum et a multo sanguine putrefacto, nonnunquam quoque, ut in ebriis fit, puro existente, quoad magnitudinem tantum peccante, ad cerebrum delato, nonnunquam ipsi flaua bile admixta, ortum ducere tradiderunt [b]). Vaporibus calidis et acribus ad caput delatis et spiritum animalem euertentibus, oculorum hebetudines, aurium sonitus assiduos, auditus grauitates et, augescente affectione, uertigines et suffusiones oriri [c]), et siderationem adesse, docebant, si omnes nerui sensum ac motum omiserant [d]). Lethargo ac phrenitide [e]), nec non memoria uacillante [f]) affectos, remediis capiti impositis, curabant, quum tamen his in morbis, ea potius pectori, quo ex eorum mente, princeps animi sedes, cor nimirum est, applicare debuissent. An cadauera humana insecuerint, an Empiricorum ac Methodicorum more, anatomen neglexerint non liquet; artem chirurgicam, LEONIDE excepto [g]), non exercuisse uidentur.

§. XIV.

b) *Aet.* Tetrab. II. Serm. II. cap. VIII. Coll. Steph. pag. 248.

c) *Aet.* l. c. cap. VII. pag. 247.

d) *Aet.* l. c. cap. XXVIII. pag. 264.

e) *Aet.* l. c. cap. III. pag. 244. et *Galen.* Lib. XIII. de Method. med. cap. XXI. P. X. pag. 313.

f) *Galen.* Lib. III. de loc. aff. cap. V. P. VII. pag. 429.

g) *Aet.* et *Paul. Aeginet.* passim.

§. XIV.

PNEVMATICI MEDICI NON E METHODICORVM SECTA EGRESSI SVNT.

Pneumaticorum ſectam originem duxiſſe e Methodicorum ſecta DAN. CLERICVS h) affirmauit, quod inde probare ſtuduit, quod MAGNVS, unus e Pneumaticorum numero, libros confecit, quorum titulus eſt: *De inuentis poſt* THEMISONIS *tempora.* Ignoramus quidem, cum illi libri ſint deperditi, quae MAGNVS memoriae mandare uoluerit, ideoque minime CLERICO contradicam, qui, illum in iis de nouis Pneumaticorum inuentis uerba feciſſe, putauit, opinioni autem, quam ex his collegit, adſentiri nequeo, eos Methodicorum doctrinis eſſe addictos, quod quidam ex iis de inuentis poſt auctoris ſectae Methodicorum tempora ſcripſerit. Si enim MAGNVS dogmata ſectae, cui deditus erat, hoc in libro enarrauit, titulus, quem libro ſuo dedit, illi optime conuenit, quum nouiſſima, quae poſt ſectam Methodicorum conditam ideoque poſt THEMISONIS tem-

h) Hiſt. de la Medecine. Amſt. 1723. P. II. Lib. IV. Sect. II. cap. III. pag. 506. *Il reſte encore à examiner, ſi les Pneumatiques avoient auſſi quelque choſe de commun avec les Methodiques. Il ſemble que le titre du livre du Magnus, que l'on a rapporté, inſinue quelque choſe d'approchant. Car enfin ce Medecin ayant traité exprés* des choſes qui avoient été trouvées aprés Themiſon, *il y a de l'apparence, que c'étoit pour parler des innovations des Pneumatiques, de nombre des-quels il étoit et que ces innovations devoient avoir quelque rapport avec le ſyſtéme des Methodiques que Themiſon avoit établi.*

tempora floruit, secta Pneumaticorum fuerit. Porro, Logicam scientiam, CLERICVS inquit[i]), contemsisse Pneumaticos medicos et hac in re Methodicos esse imitatos, et AGATHINVM eos, qui omnia per definitiones docere studebant, uituperasse. Sed, etsi GALENVM testem citat, non possum tamen non a tanto uiro dissentire, qui mihi hunc GALENI locum[k]) perperam uel intellexisse uel interpretatum esse uidetur. AGATHINVS enim minime definitiones in arte spreuit atque contemsit, ipse teste GALENO[l]) nomina propriis definitionibus interpretatus, sed eos tantum, qui omnia definitionibus docere studebant, merito uituperabat. Peccarunt potius Pneumatici medi-

i) Histoire de la Medecine l. c. pag. 507. *Galien qui le* (Agathinus) *refute comme les autres Pneumatiques, au sujet de ce qu'il disoit, que les pouls est un mouvement du coeur et des arteres, remarque dans le meme endroit, aussi bien que dans le Chapitre précedant, qu'Agathinus n'approuvoit pas que l'on entreprît de vouloir tout enseigner par des definitions. Cette Maxime étoit prise des Methodiques, qui disoient la meme chose etc.*

k) *Galen.* Lib. IV. de diff. pulf. cap. XI. P. VIII. pag. 98. *Ο τοίνυν Αγαθῖνος ἐπιτιμῶν τοῖς πάντως ὁρίζεσθαι τὸν σφυγμὸν βουλομένοις, ὅμως καὶ αὐτὸς εἰς μακρολογίαν οὐκ ἀναγκαίαν ἐνέπισε κ. τ. λ.* – Ex his GALENI uerbis CLERICVS ratiocinatus est, Pneumaticos medicos Methodicos esse imitatos. *On voit*, inquit, *que les Pneumatiques étoient apparement tous dans le meme sentiment, en quoi ils imitoient les Methodiques.* Hist. de la Medecine l. c.

l) *Galen.* Lib. IV. de diff. pulf. cap. X. pag. 97. *Ὁ γοῦν Αγαθῖνος οὐ σμικρὸν ἔμπροσθεν ἐμνημόνευσε, καίτοι τοῖς δι' ὅρων ἐπιχειροῦσιν ἅπαντα διδάσκειν ἐπιτιμῶν, ὅμως καὶ αὐτὸς ἐν ἔγραψεν ὅλον βιβλίον τὸ πρῶτον, περὶ σφυγμῶν, ἐξηγούμενος ἕκαστον τῶν, ἐν τοῖς σφυγμοῖς ὀνομάτων, ἅμα τοῖς οἰκείοις ὅροις τῶν πραγμάτων.*

medici, quod subtilissimis distinctionibus et definitionibus, uti saepe iam demonstraui, usi sunt, qualis philosophorum, quorum doctrinis erant imbuti, mos fuit. Miror uero CLERICVM tam infirmis rationibus usum, omnesque, qui de hac re uerba fecerunt, alium CAEL. AVRELIANI locum praetermisisse, qui unicus mihi esse uidetur, quo, Pneumaticos medicos Methodicorum sectae fuisse deditos, posset probari. *Sed,* inquit CAELIVS, *neque alius quisquam hanc passionem* (catalepsin) *cognouit usque ad Methodicorum tempora. Nam ex nostris primus* MAGNVS *eius argumenta constituit, atque mox* AGATHINVS, *dehinc* ARCHIGENES, *qui plurimum passionem a ceteris discernendo separauit* m). Verba autem: *ex nostris,* ut ego quidem puto, non de Methodicis, uti AMMANNVS n) uult, sunt intelligenda, sed de eo, quod pneumatici medici inter quos MAGNVS, AGATHINVS ac ARCHIGENES fuerunt SORANI qui circa TRAIANI Imperatoris tempora uixit, cuius interpres CAEL. AVRELIANVS fuit, fuerunt coaeui; nisi ille MAGNVS, de quo hic sermo est, alius fuit, quam pneumaticus medicus, de quo supra mentionem fecimus o). Ille enim post AGATHINVM et ARCHIGENEM, circa GALENI tempora uixit, quam ob rem non primus, ante

te

m) *Cael. Aurel.* Lib. II. Acut. morb. cap. X. pag. 96.

n) *Cael. Aurelian.* pag. 96. not.

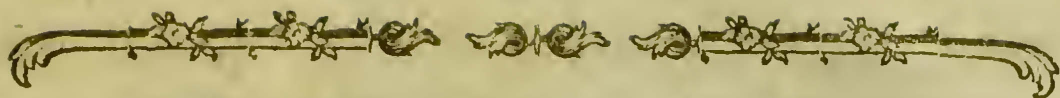
o) Sect. I. §. VII.

te illos uiros, qui hunc morbum descripserunt, fuisset nominandus. Omnino mihi non liquet, in quibus rebus Pneumaticis medicis cum Methodicis conuenerit, qui, et locum affectum et morborum causam, et aetatem et regionem, et tempestatem, uim et naturam aegrotorum negligentes et alta naturae contemplatione haud occupati, in communitatibus tantum, quas statuebant, acquieuerunt. GALENVS nulli sectae amicus, quum Empiricos, Methodicosque inprimis, quos ἀμεθόδους uocat, ualde semper increpet, Pneumaticos medicos nunquam non maximis extollit laudibus, quod sane omisisset, si Methodicis addicti fuissent, et, quum saepe philosophorum sectae, cui dediti erant, mentionem fecit, quoque si cuicunque medicorum sectae addicti fuissent, non tam alto pressisset silentio: Quid! quod ARCHIGENES ASCLEPIADEM ipsum reprehendit atque eum refutat p).

SECTIO

p) *Galen.* Lib. II. de loc. aff. cap. VIII. P. VII. pag. 408.

SECTIO III.

DE ALIIS QVIBVSDAM MEDICIS, QVOS QVIDAM PNEVMATICIS MEDICIS ADNVMERARVNT.

§. I.

ARETAEVS.

Vnicus ſcriptor, cuius in libris doctrinae ſectam Pneumaticorum redolentes inueniuntur, eſt ARETAEVS. DAN. CLERICVS primus illas detexit ac in *Hiſtoria Medicinae* [a]) ab eo conſcripta memoriae tradidit, ad cuius partes deinde IO. WIGAN [b]) IO. CONR. BARCHVSEN [c]), IO. HENR. SCHVLZE [d]), ALB. DE HALLER [e]) aliique acceſſerunt. Nec de uita ARETAEI ſatis tenebris tecta, nec de tempore, quo uixit, ualde incerto, nec de ſcriptis eius eorumque editoribus hic ſermonem inſtituam, alii enim hanc rem tractarunt: mei tantum eſt, an pneumaticus fuerit medicus ARETAEVS inquirere

a) Hiſtoire de la Medicine. P. II. liv. IV. Sect. II. cap. III. pag. 508.
b) De Aretaei Secta ed. Aret. Oxon. MDCCXXIII. pag. XVIII.
c) Hiſtoria Medicinae. Amſtel. MDCCX. pag. 269.
d) Compendium hiſtoriae Med. Hal. 1744. pag. 332.
e) Bibl. Medicin. Pract. P. I. pag. 192.

rere et argumenta, quibus adductus DAN. CLERICVS eum numero illorum adposuit, pensitare.

Princeps doctrinarum, quas Pneumatici statuebant medici, de spiritu illo Stoicorum omnia penetrante ac gubernante, quo recte constituto, sanitas, quo offenso, morbi procreantur, fuit, quam autem in scriptis ARETAEI inuenire non potui. CLERICVS multos quidem locos adfert, in quibus uox πνεῦμα occurrit, sed quod pace tanti uiri dixerim, a mente autoris nostri alienum sensum huic uoci tribuisse uidetur. Duas ARETAEVS f) statuit anginae species, quarum aliam instrumentorum respirationi inseruientium phlegmonen, aliam solius spiritus in se ipso causam habentis affectum esse, docet. Nemo autem non hanc ARETAEI de angina tractationem attentus ac animo non praeoccupato perlegens, ARETAEVM hic aërem teterrimis exhalationibus corruptum intellexisse et inter causas anginae posuisse, reperiet; quam sententiam PETRVS PETITVS g) quoque fouet. *Id solum*, inquit, ARETAEVS *uult, non semper anginam sequi inflammationes partium, quae in faucibus continentur, aut ipsarum faucium, sed interdum aërem teterrimis exhalationibus*

f) Lib. I. de Caus. et Sign. Morbor. acut. cap. VII. ed. WIGANI. pag. 6. Δύο δὲ τὰ εἴδεα. ἢ γὰρ τῶν ὀργάνων τῶν τῆς ἀναπνοῆς ἐστι φλεγμονή, ἢ μοῦνον τοῦ πνεύματος πάθος, ἐφ' ὠϋτέου τὴν αἰτίην ἴσχοντος.

g) *Petr. Petiti* Comment. et animad. in VIII. Aretaei Cappad. libros. ed. HERM. BOERHAAVE L. B. 1725. p. 145.

bus corruptum, cum intra fauces trahitur, anginam oriri citra ullam corporis inflammationem, licet aliam prauam diathesin inflammationi analogam induci necesse sit: alioqui Angina non fieret, neque respirationi incommodaret. CLERICVS quidem ipse de hoc loco dubitasse uidetur h), eamque ob causam alios complures ad opinionem suam probandam collegit; u. c. locum quo ARETAEVS dicit i): Ileum spiritu frigido et lento in intestinis collecto, nec infra nec supra facile penetrante oriri. Πνεῦμα autem hic flatum significare, ut PETR. PETITVS quoque interpretatus est, e uerborum nexu facile apparet, quem GALENVS quoque doloris, qui in Ileo sentitur, causam esse docet k), et CORN. CELSVS l) *in hoc morbo nec aluum nec spiritum infra transmitti*, affirmat. In lienis scirrho, uti ARETAEVS porro dicit, impleri uentrem spiritu crasso, caliginoso, humido apparente, etsi non sit m); in tympanitide spiritum in causa

h) Hist. de la Medec. l. c. pag. 509. *On pourroit inferer des ces passages, que ce qu' Arétée appelle n'est autre chose, que la matiere de la respiration; et il semble le confirmer lorsqu'il dit ailleurs, que la cause de l'Asthme est la froideur et l'humidité de l'esprit. Mais ce n'est pas en ces cas seuls que l'esprit a part aux maladies. etc.*

i) *Aretae.* Lib. II. de Cauf. et Sign. Acut. Morb. cap. VI. pag. 21. Ἐγγίνεται δὲ καὶ πνεῦμα ψυχρὸν, ἀργὸν, οὔτε κάτω περῆσαι ῥηΐδιον, οὔτε ἄνω ἀνελθέμεναι.

k) *Galen.* Lib. VI. de loc. aff. cap. II. P. VII. pag. 409.

l) *Cor. Cels.* Lib. IV. cap. XIII. ed. Leonard. Targae. L. B 1785. pag. 127.

m) Lib. I. de Sign. et Cauf. Morb. diutur. cap. XIV. ed. WIGANI. pag. 49.

ſa eſſe, locum ad corporis conuerſionem non mutantem ac ad palmae manus percuſſum ſonum edentem; hoc ſpiritu in nebulam, et aquam uerſo, e tympanitide hydropem ἀνὰ σάρκα oriri [n]); Herbas papaueris integras uiridesque ſpiritum aridum tenuemque proferre ac madefacere [o]); ſpiritum nonnunquam in latere concluſum ſitim et dolorem uehementem mollemque caliditatem excitare et id uitium ab hominibus ignaris pleuritidem nominari, huic malo aquam frigidam remedio eſſe, ſiti enim extincta, ſpiritum bilemque per inferiora ſubduci, et dolorem caliditatemque exhalari [p]), de qua pleuritidis ſpecie AETIVS quoque mentionem facit [q]). Omnes autem hi ARETAEI loci aërem tantum non autem ſpiritum ſecundum Pneumaticorum medicorum mentem indicare mihi uidentur. Aliae autem in ſcriptis illius occurrunt doctrinae, e quibus a Pneumaticorum ſententiis non plane fuiſſe alienum patere uidetur. Statuebat nempe, ſecundum horum medicorum mentem, quoque ſtatum illum calidum et frigidum, humidum et ſiccum. Cauſa enim uertiginis, ex illius mente, eſt ſtatus frigidus et humidus [r]), epilepſia

n) Lib. II. de Sign. et Cauſ. Morb. diutur. cap. I. pag. 37.

o) Lib. I. de Morb. acut. Curat. cap. I. pag. 82.

p) Lib. I. de Morb. acut. Curat. cap. X. pag. 101.

q) *Aet.* Tetrab. II. Serm. IV. cap. LXVIII. Coll. Steph. pag. 434.

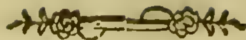
r) Lib. I. de Cauſ. et Sign. diutur. morb. cap. III. pag. 33.

lepſia a frigiditate humiditati iuncta producitur [s]); frigiditas ſpiritus cum humiditate aſthma gignit [t]), ſtatus frigidus humido iunctus diabeten producit [u]) caet. mortis natura ſtatus eſt frigidus ſicco iunctus [x]). Ex his quidem ſententiis, quas Pneumatici medici quoque fouebant, unice tantum probari, illum ab eorum partibus ſtetiſſe, poſſe mihi uidetur. CLERICVS quoque, qui, quod ſupra demonſtrauimus, ſectam Pneumaticam Methodicae eſſe filiam, affirmat, ARETAEVM eſſe Pneumaticum medicum, inde ſtudet probare, quod, eadem mente, qua CAEL. AVRELIANVS, libros ſuos de morbis acutis et diuturnis inſcripſit; et quod diaetam, quam quoque Methodici medici in curandis morbis, adhibebant, commendauit [y]). Ob hanc autem cauſam, quum Pneumaticis medicis cum Methodicis nulla fuerit ſocietas, ut iam oſtendimus, ARETAEVS ſectae Pneumaticorum adnumerari non poteſt.

Sin autem, quod quidem firmis ac indubitatis argumentis probari non poteſt, ille Pneumaticorum medicorum doctrinis fauit, huic ſectae non eſt dedecori habuiſſe inter ſuos uirum, qui omni iure inter optimos antiquitatis medicos eſt recenſendus.

 §. II.

s) l. c. cap. IV. pag. 34.
t) l. c. cap. XI. pag. 46.
u) l. c. Lib. II. cap. II. pag. 59.
x) Lib. I. de cauſ. et ſign. acut. morb. cap. VI. pag. 5. Ἀιτίη γὰρ ψύξις καὶ ξηρότης γήραος, καὶ θανάτου ἡ φύσις.
y) *Dan. Clerc.* l. c. pag. 510.

§. II.

LIBER ΠΕΡΙ ΦΥΣΩΝ HIPPOCRATI ADSCRIPTVS.

Inter ſcripta HIPPOCRATI tributa, extat quoque liber περὶ φυσῶν, quem DAN. CLERICVS ſecundum Pneumaticorum medicorum mentem eſſe compoſitum, exiſtimat z). De autore huius libri, an HIPPOCRATES, an alius fuerit medicus, inquirere mei nunc non eſt, mihi tantum ſufficit, doctrinas hoc in libro contentas exponere, ut lectores, quantum a Pneumaticorum ſententiis diſcedant, perſpicere poſſint.

Autor huius libri, hominum, inquit, et reliquorum animantium corpora triplici nutriri alimento, cibo nimirum, potu et ſpiritu (πνεῦμα). Spiritus, qui corpori inſunt, *flatus* (φῦσαι) nominantur, illi autem, qui extra corpus ſunt aëris (ἀὴρ) nomen tenent. Eſt quidem ſpiritus ſecunda ualetudine utentibus uitae, et aduerſa, morborum cauſa et tam neceſſarius ad uitam ſuſtentandam, ut hoc ſpiritu deſtitutum nullum animantium uiuere poſſit: uia enim, qua ſpiritus in corpus ingredi ſolet coarctata ac impedita, homo moritur. Quum igitur omnibus animantibus maxima cum aëre ſeu ſpiritu intercedit communio, morbi uix aliunde, quam ab illo oriri poſſe

z) *Du Clerc.* l. c. pag. 506. *Si le livre* de Flatibus *etoit effectivement d'Hippocrate, on pourroit dire, que cet ancien medecin avoit donné, en quelque maniere, dans le ſens des Pneumatiques.*

poſſe putat, quippe qui copioſior, craſſior, aut inquinamentis contaminatus eſſe poſſit. Cibis ac potui, ſpiritus copia quoque ineſt, iis igitur maiori mole corpori ingeſtis, maior quoque ſpiritus pars illud ingreditur, eique morbos adfert. E febrium, apoplexiae, morbi ſacri exemplis demonſtrat, a quibus cauſis omnes corporis humani affectus ſint deducendi. Neminem his expoſitis fugere poteſt, auctorem huius libri, ceteroquin incertum, ingenioſas autem doctrinas ac altas cogitationes in illo proferentem, de aëre nos ambiente et, uti ueteres et philoſophi et medici putabant, in arteriis et corde incluſo, ſermonem inſtituiſſe et minime ſpiritum illum omnia penetrantem ac gubernantem, quem Pneumatici medici, ſecundum Stoicorum ſententiam animam mundi putabant, intellexiſſe. Illum aërem, quem hodierni phyſici *fixum* nominare ſolent, φῦσαν hic appellaſſe mihi uidetur. EROTIANVS[a]) φύσας τὰ ἐν ἡμῖν πνεῦματα uocat; et ALEXANDER TRALLIANVS, illum aërem in corpore retentum, aurium dolorum cauſam eſſe exiſtimat[b]).

§. III.

PHILARETVS.

PHILARETVM, medicum, qui poſt GALENI, cuius in libro ſuo meminit[c]), tempora uixit. IO. CONR.

a) *Erotian.* Gloſſar. in Hipp. ed. I. FR. FRANZE. Lipſ. 1780. 8. pag. 378.

b) Lib. III. cap. I. pag. 167. Ὡς πνεῦμα φυσῶδες καὶ παχὺ μὴ εὑρίσκον διέξοδον, ὑπολαμβάνειν δεῖ μᾶλλον τὸ τῆς ὀδύνης αἴτιον.

c) Cap. IX. Coll. Steph. p. 848.

CONR. BORCHVSEN magis Pneumeticis putat esse adnumerandum, quam ERASISTRATI asseclis d). Extat adhuc libellus eius *de pulsibus* latina interpretatione ALBANI TORINI ab HENRICO STEPHANO in *Collectione sua medicae artis principum post* GALENVM et alibi editus e). Nullum autem uestigium, PHILARETVM Pneumaticum fuisse medicum hoc in libro inuenire mihi contigit. Pulsum enim cordis et arteriarum motum esse per diastolen et systolen, eumque ad insitum calorem refrigerandum et excrementa fuliginosa expellenda necessarium esse f), in diastole, arteria nimirum sublata, substantiam quandam attrahi, in systole uero, arteria compressa, excrementum illud fuliginosum excerni ac eliminari docuit. Arteriam esse aëris ac spiritus naturalis receptaculum, cum pauculo sanguine mixti, uenam autem sanguinem continere cum exiguo naturali spiritu commixtum g). Nulli itaque Pneumaticorum medicorum, uti ex his prolatis perspici licet, in definiendis ac diuidendis pulsibus PHILARETVS adsentitur, qui potius GALENVM sequi uidetur.

CON-

d) Hist. med. pag. 271.

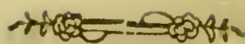
e) Collect. Steph. pag. 843.

f) Cap. I. Coll. Steph. pag. 844.

g) Cap. III. pag. 845.

CONSPECTVS OPERIS.

§. VII.

SECTIO III.

De aliis quibusdam medicis, quos quidam Pneumaticis medici adnumerarunt.

